നിരാകരണ പത്രം

പ്രാദേശിക ഭാഷയിൽ വിവർത്തനം ചെയ്ത വിധിന്യായം നിർമ്മിത ബുദ്ധ്യാധിഷ്ഠിത വിവർത്തന ഉപകരണത്തിന്റെ സഹായത്താടെ കേരള ഹൈക്കോടതിയിലെ ഐ.റ്റി. ഡയറക്ടറേറ്റ് സാധൂകരിച്ചിട്ടുള്ളതാകുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, ഇതിന്റെ ഉള്ളടക്കത്തിൽ ആശയപരമായോ സാംഗത്യപരമായോ വ്യാകരണപരമായോ ആഖ്യാനപരമായോ തെറ്റുകൾ കടന്നു കൂടാൻ സാധ്യതയുള്ളതാണ്. ഈ തർജ്ജമ കേവലം വ്യവഹാര കക്ഷികളുടെയും പൊതുജനങ്ങളുടെയും പൊതുവായ അറിവിലേക്ക് ഉപയോഗപ്പെടുത്തുവാൻ വേണ്ടി മാത്രം ഉദ്ദേശിച്ചിട്ടുള്ളതുമാണ്. ഔദ്യോഗികവും പ്രായോഗികവുമായ എല്ലാ ആവശ്യങ്ങൾക്കും വിധിന്യായ നിർവഹണ നടപ്പാക്കലുകൾക്കും പ്രസ്തുത വിധിന്യായത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പതിപ്പ് ആധികാരികവും അന്തിമവും ആയിരിക്കും.

മൊഹമ്മദ് ലത്തീഫ് മാഗ്രേ

v.

ജമ്മു കാശ്മീർ കേന്ദ്രഭരണപ്രദേശവും മറ്റുള്ളവരും.

(2022-ലെ സിവിൽ അപ്പീൽ നം.**6544)**

(2022, സെപ്റ്റംബർ **12)**

[ജസ്റ്റിസ് സൂര്യകാന്ത്**,** ജസ്റ്റിസ് ജെ.ബി.പർദിവാല**]**

ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടന-14,21,25,26,136 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ-1973-ലെ ക്രിമിനൽ നടപടിക്രമം-മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കൽ - സായുധ പ്രവർത്തകരും പോലീസും തമ്മിൽ ഏറ്റുമുട്ടൽ നടന്നു-അപ്പീൽവാദിയുടെ മകൻ ഉൾപ്പെടെ നാല് സായുധപ്രവർത്തകർക്ക് വെടിയേറ്റു-എഫ്.ഐ.ആർ രജിസ്റ്റർ ചെയ്തു-അന്വേഷണത്തിനിടയിൽ ഏറ്റുമുട്ടൽ നടന്ന സ്ഥലത്ത് നിന്ന് വെടിയുണ്ടകൾ ഏറ്റ നാല് അജ്ഞാത മൃതദേഹങ്ങൾ കണ്ടെടുത്തു-നാല് പേരിൽ രണ്ടുപേരുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ പിന്നീട് കുഴിച്ചെടുത്ത് ശവസംസ്കാര ചടങ്ങുകൾക്കായി അവരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്ക് കൈമാറി - മറ്റ് രണ്ട് വ്യക്തികളുടെ (അപ്പീൽവാദിയുടെ മകന്റെയും മറ്റൊരാളുടെയും) മൃതദേഹങ്ങൾ കുഴിച്ചെടുക്കുകയോ അവരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്ക് കൈമാറുകയോ ചെയ്യാതെ ഔഖാഫ് കമ്മീഷൻ മുഖേന മറവ് ചെയ്തു- അപ്പീൽവാദി സുപ്രീം കോടതിയെ സമീപിച്ചു - മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതിനും മരിച്ചവരുടെ ശാരീരികാവശിഷ്ടങ്ങൾ കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതിനും ആവശ്യമായ ക്രമീകരണങ്ങൾ നടത്താൻ സുപ്രീം കോടതിയിലെ ഏക ജഡ്ജി എതിർകക്ഷികളോട് ഉത്തരവിട്ടു- എതിർകക്ഷി ഒരു എൽ.പി.എ സമർപ്പിച്ച് സിംഗിൾ ജഡ്ജി പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവ് ചോദ്യം ചെയ്തു-മരിച്ചയാൾക്ക് മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ/ പ്രാർത്ഥനകൾ നടത്താൻ അപ്പീൽവാദിയും കുടുംബത്തിനും ഹൈക്കോടതി അനുമതി നൽകിയെങ്കിലും മതപരമായ ആചാരങ്ങൾക്കായി മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ അനുമതി നൽകാൻ വിസമ്മതിച്ചു-

അപ്പീൽവാദി സുപ്രീം കോടതിയെ സമീപിച്ച് അപ്പീൽവാദിക്ക് തന്റെ മകന്റെ അന്ത്യകർമ്മങ്ങൾ മതാചാരങ്ങൾ അനുസരിച്ച് നടത്താനുള്ള മൗലികാവകാശങ്ങൾ ഉണ്ടെന്ന് സമർപ്പിച്ചു- വിധി: മൃതദേഹം അന്തസ്സോടെ തന്നെയാണ് അടക്കം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്- ഒരു മൃതദേഹം അടക്കിയതിന് ശേഷം അത് നിയമത്തിന്റെ കസ്റ്റഡിയിൽ ആയി കണക്കാക്കുന്നു, അതിനാൽ അത് കുഴിച്ചെടുക്കൽ ഒരു അവകാശമല്ല- കുഴിമാടത്തിന്റെ പരിശുദ്ധി നിലനിർത്തേണ്ടതിനാൽ കുഴിച്ചെടുക്കലിനെ നിയമം അനുകൂലിക്കുന്നില്ല- നിയമത്തിന്റെ താല്പര്യത്തിന് അനുസൃതമാണെങ്കിൽ മാത്രമേ നിയമം കുഴിച്ചെടുക്കൽ അനുവദിക്കൂ- 21-ാം അനുച്ഛേദത്തിന് കീഴിലുള്ള അന്തസ്സോടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവർക്ക് മാത്രമല്ല, മരിച്ചവർക്കും ലഭ്യമാണ്- ശവസംസ്കാരം കഴിഞ്ഞ് ഏകദേശം ഒമ്പത് മാസങ്ങൾ കടന്നുപോയിട്ടുണ്ട്, ഇത് മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാവുന്ന അവസ്ഥയിലായിരിക്കില്ലെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്നു.

ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടന- 136-ാം അനുച്ഛേദം: സുപ്രീം കോടതിയുടെ വ്യാപ്തിയും അധികാരവും- അസാധാരണവും സവിശേഷവുമായ സാഹചര്യങ്ങൾ നിലനിൽക്കുമ്പോൾ മാത്രം; ഗണ്യവും ഗുരുതരവുമായ ഒരു അനീതി നടക്കുകയും കേസും വിഷയവും മതിയായ ഗൗരവത്തിന്റെ സ്വഭാവസവിശേഷതകൾ അവതരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ മാത്രം 136-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം കോടതി അധികാരങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കും-അവ മിതമായ രീതിയിൽ, അസാധാരണമായ കേസുകളിൽ മാത്രം പ്രയോഗിക്കണം.

അപ്പീൽ നിരസിച്ചുകൊണ്ട് കോടതി ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു.

വിധി: ഏക ജഡ്ജി പോലും **27.05.2022**-ലെ ഉത്തരവിൽ മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം അഴുകിയ അവസ്ഥയിലായിരിക്കുമെന്ന് പരാമർശിച്ചിരുന്നു. ശവസംസ്കാരം കഴിഞ്ഞ്

ഏകദേശം ഒമ്പത് മാസങ്ങൾ കടന്നുപോയിട്ടുണ്ട്, ഇത് മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാവുന്ന അവസ്ഥയിലായിരിക്കില്ലെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഈ ഘട്ടത്തിൽ ശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കുന്നത് ഉചിതമാകില്ല. മരിച്ചവരെ ശല്യപ്പെടുത്തരുത്, ശവകുടീരത്തിന് ഒരു പ്രത്യേക വിശുദ്ധി കൽപ്പിച്ചു നൽകണം. **[53–ാം ഖണ്ഡിക] [270–എ–ബി]**

2. ഭരണഘടനയുടെ **21–**ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ അന്തസ്സോടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരാൾക്ക് മാത്രമല്ല, മരിച്ചവർക്കും ലഭ്യമാണെന്നത് ആർക്കും നിഷേധിക്കാനാവില്ല. മരിച്ചുപോയ ഒരു വ്യക്തിക്ക് പോലും, താൻ അവകാശപ്പെടുന്ന പാരമ്പര്യത്തിനും സംസ്കാരത്തിനും മതത്തിനും അനുസൃതമായി, ജീവിച്ചിരിപ്പുണ്ടെങ്കിൽ താൻ അർഹിച്ചിരുന്നത് പോലെ തന്നെ തന്റെ ശരീരത്തെ ബഹുമാനത്തോടെയും അന്തസ്സോടെയും പരിഗണിക്കപ്പെടാൻ അവകാശമുണ്ട്. ഈ അവകാശങ്ങൾ മരിച്ചവർക്ക് മാത്രമല്ലയുള്ളത്, അവരുടെ കുടുംബങ്ങൾക്കും മതപാരമ്പര്യങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായി അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താനുള്ള അവകാശമുണ്ട്. **[54–ാം ഖണ്ഡിക] [270–ബി–സി]**

3. ഒരു മൃതദേഹം കുഴിച്ചുമൂടിയ ശേഷം, അത് നിയമത്തിന്റെ സംരക്ഷണത്തിലാണെന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു; അതിനാൽ, കുഴിച്ചെടുക്കൽ ഒരു അവകാശമല്ല. കുഴിച്ചിട്ട ഒരു മൃതദേഹം ശല്യപ്പെടുത്തുകയോ നീക്കം ചെയ്യുകയോ ചെയ്യുന്നത് കോടതിയുടെ നിയന്ത്രണത്തിനും നിർദ്ദേശത്തിനും വിധേയമാണ്. ശവകുടീരത്തിന്റെ വിശുദ്ധി പാലിക്കപ്പെടണമെന്ന പൊതു നയത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി, മൃതശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കലിനെ നിയമം അനുകൂലിക്കുന്നില്ല. ഒരിക്കൽ കുഴിച്ചുമൂടിയാൽ, ഒരു ശരീരത്തെ ശല്യപ്പെടുത്താൻ പാടില്ല. അത്തരത്തിൽ ഉള്ള കുഴിച്ചെടുക്കൽ നീതിയുടെ താൽപ്പര്യത്തിന് വേണ്ടിയാണെന്നുള്ള ശക്തമായ വാദം ഇല്ലാത്ത പക്ഷം, ഒരു കോടതി

സാധാരണയായി ഒരു മൃതദേഹം കഴിച്ചെടുക്കാൻ ഉത്തരവിടുകയോ അനുവദിക്കുകയോ ചെയ്യില്ല. ഓരോ കേസും അതിന്റേതായ വസ്തുതകളുടെയും പ്രത്യേക സാഹചര്യങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ വ്യക്തിഗതമായി തീരുമാനിക്കപ്പെടുന്നു. **[56–ാം ഖണ്ഡിക] [270–എച്ച്; 271–എ–ബി]**

4. മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം എല്ലാ ബഹുമതികളോടെയും സംസ്കരിച്ചതായി എതിർകക്ഷികൾ സത്യപ്രതിജ്ഞ ചെയ്ത് പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. മൃതദേഹം ആദ്യം കഴുകി ഒരു പുതിയ വെളുത്ത തുണിയിൽ പൊതിഞ്ഞു. ശവസംസ്കാര സമയത്ത് പ്രാർത്ഥനകളും നടത്തി. ഭരണഘടനയുടെ 21–ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ മരിച്ചയാൾക്ക് മാന്യമായ സംസ്കാരം ലഭിച്ചില്ലെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഒന്നും തന്നെ ഇവിടെയില്ല. ഭരണഘടനയുടെ 21–ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം അന്തസ്സിനും ന്യായമായ പെരുമാറ്റത്തിനും ഉള്ള അവകാശം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യന് മാത്രമല്ല, മരണശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിനും ലഭ്യമാണ്. **[57–ാം ഖണ്ഡിക] [271** സി–ഡി**]**

പെറ്റിഗ്രൂ *v.* പെറ്റിഗ്രൂ ***56*** എ***. 878 (***പി.എ ***1904);*** ജമ്മു കശ്മീർ കേന്ദ്രഭരണ പ്രദേശവും മറ്റുള്ളവരും *v.* മുഹമ്മദ് ലത്തീഫ് മാഗ്രേയും മറ്റൊരാളും **2022** എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ ജെ **&** കെ **516;** മുഹമ്മദ് ലത്തീഫ് മാഗ്രേ *v.* യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യയും മറ്റുള്ളവരും**, 2022** എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ ജെ **&** കെ **433;** പണ്ഡിറ്റ് പരമാനന്ദ് കതാര**,** അഡ്വക്കേറ്റ് *v.* യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ **(1995) 3** എസ്.സി.സി **248,** എസ്. സേതു രാജ *v.* സെക്രട്ടറി ജനറൽ**,** ചീഫ് സെക്രട്ടറി**,** തമിഴ്നാട് ഗവൺമെന്റും മറ്റുള്ളവരും**, 28.08.2007**–ന് തീരുമാനിച്ച **2007**–ലെ ഡബ്ല്യു.പി **(**എം.ഡി**) (**എം.ഡി**)** നം**.3888,** ആർ.ഇ**, *(2012) 5* എസ്.സി.സി *1: [2012] 4*** എസ്.സി.ആർ ***971*** എന്നതിലെ രാമലീല മൈതാൻ സംഭവം**;** ജാകിർ എസ്.കെ *v.*

ദി സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് വെസ്റ്റ് ബംഗാളും മറ്റുള്ളവരും, **(2017)** എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ കാൾ **3354;** വിനീത് റുയിയ *v.* പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, ആരോഗ്യ കുടുംബക്ഷേമ മന്ത്രാലയം, പശ്ചിമ ബംഗാൾ സർക്കാർ, എ.ഐ.ആർ **2020** കാൾ **308;** രാം ശരൺ ഔത്യനുപ്രസി *v.* യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ എ.ഐ.ആർ **1989** എസ്.സി **549: [1988] 3** സപ്ലിമെന്റുകൾ. എസ്.സി.ആർ **870;** ആശ്രയ് അധികർ അഭിയാൻ *v.* യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ **(2002) 2** എസ്.സി.സി **27:2002 (1)** ജെ.ടി **41;** പ്രദീപ് ഗാന്ധി *v.* മഹാരാഷ്ട്ര സംസ്ഥാനം, **2020** എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ ബോം **662;** മുഹമ്മദ് ഹമീദും മറ്റൊരാളും *v.* ബഡി മസ്ജിദ് ട്രസ്റ്റും മറ്റുള്ളവരും **(2011) 13** എസ്.സി.സി **61: [2011] 9** എസ്.സി.ആർ **348;** ഗുലാം അബ്ബാസും മറ്റുള്ളവരും *v.* സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പിയും മറ്റുള്ളവരും **(1984) 1** എസ്.സി.സി **81: [1984] 1** എസ്.സി.ആർ. **64;** ആദി ശൈവ ശിവചരിയാർഗൽ നല സംഗമവും മറ്റുള്ളവരും *v.* തമിഴ്നാട് സർക്കാരും മറ്റൊരാളും **(2016) 2** എസ്.സി.സി **725: [2015] 11** എസ്.സി.ആർ **1110;** ആനന്ദി സൈമൺ *v.* തമിഴ്നാട് സംസ്ഥാനം, ഗവൺമെന്റിന്റെ ചീഫ് സെക്രട്ടറിയാൽ പ്രതിനിധീകരിക്കപ്പെടുന്നു **(2021) 3** മാഡ് എൽ.ജെ **479;** വികാസ് ചന്ദ്ര @ ഗുഡ്ഡു ബാബ *v.* യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യയും മറ്റുള്ളവരും. **2008** എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ പാറ്റ് **905 (2008) 2** പാറ്റ്. **127;** രാംജി സിംഗ് @ മുജീബ് ഭായ് *v.* സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പിയും മറ്റുള്ളവരും. **(2009) 5** ഓൾ എൽ.ജെ **376;** കുഞ്ഞയമ്മദ് *v.* സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് കേരള **(2000) 6** എസ്.സി.സി **359: [2000] 1** സപ്ലിമെന്റ്. എസ്.സി.ആർ **538;** ഖോഡേ ഡിസ്റ്റിലറീസ് ലിമിറ്റഡ് *v.* ശ്രീ മഹാദേശ്വര സഹകാര സക്കാരെ കർഖാനെ ലിമിറ്റഡ്. **(2019)** എസ്.സി.സി **376: [2019] 3** എസ്.സി.ആർ **411;** പ്രീതം സിംഗ് *v.* സ്റ്റേറ്റ് എ.ഐ.ആർ **1950** എസ്.സി **169: [1950]** എസ്.സി.ആർ **453,** ബിജൈനഗറിലെ ദേവിലാൽ മഹാജന്റെ മകൻ ഹേം രാജ്, ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ട തടവുകാരൻ, നിലവിൽ സെൻട്രൽ ജയിലിൽ; അജ്മീർ

v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് അജ്മീർ എ.ഐ.ആർ **1954** എസ്.സി **462: [1954]** എസ്.സി.ആർ **1133;** പി.എസ്.ആർ സദാനന്ദം *v.* അരുണാചലവും മറ്റൊരാളും **(1980) 3** എസ്.സി.സി **141: [1980] 2** എസ്. സി. ആർ **873**-പരാമർശിച്ചിട്ടുണ്ട്.

കേസ് ലോ പരാമർശം

[2012] 4 എസ്.സി.ആർ **971**	പരാമർശിക്കുന്നു	**20(3)**-ാം ഖണ്ഡിക
[1988] 3 സപ്ലി. എസ്.സി.ആർ **870**	പരാമർശിക്കുന്നു	**20(6)**-ാം ഖണ്ഡിക
[2011] 9 എസ്.സി.ആർ **348**	പരാമർശിക്കുന്നു	**32**-ാം ഖണ്ഡിക
[1984] 1 എസ്.സി.ആർ **64**	പരാമർശിക്കുന്നു	**33**-ാം ഖണ്ഡിക
[2015] 11 എസ്.സി.ആർ **1110**	പരാമർശിക്കുന്നു	**34**-ാം ഖണ്ഡിക
[2000] 1 സപ്ലി. എസ്.സി.ആർ **538**	പരാമർശിക്കുന്നു	**46**-ാം ഖണ്ഡിക
[2019] 3 എസ്.സി.ആർ **411**	പരാമർശിക്കുന്നു	**46**-ാം ഖണ്ഡിക
[1950] എസ്.സി.ആർ **453**	പരാമർശിക്കുന്നു	**47**-ാം ഖണ്ഡിക
[1954] എസ്.സി.ആർ **1133**	പരാമർശിക്കുന്നു	**48**-ാം ഖണ്ഡിക
[1980] 2 എസ്.സി.ആർ **873**	പരാമർശിക്കുന്നു	**49**-ാം ഖണ്ഡിക

സിവിൽ അപ്പീൽ അധികാരികത: 2022-ലെ സിവിൽ അപ്പീൽ നം. 6544.

20220-ലെ എൽ.പി.എ.നം. 99-ൽ ശ്രീനഗറിലെ ജമ്മു & കാശ്മീർ , ലഡാഖ് ഹൈക്കോടതിയുടെ 01.07.2022 തീയതിയിലെ വിധിന്യായത്തിലും ഉത്തരവിലും നിന്ന്.

അപ്പീൽവാദിക്ക് വേണ്ടി സീനിയർ അഭിഭാഷകൻ ആനന്ദ് ഗ്രോവറും, ശ്രീമതി ദീപിക സിംഗ് രാജ്വന്ത്, പരസ് നാഥ് സിംഗ്, റോഹിൻ ഭട്ട്, നൂപുർ കുമാർ എന്നീ അഭിഭാഷകരും.

എതിർകക്ഷികൾക്ക് വേണ്ടി അർദ്ധേന്ദുമൗലി കുമാർ പ്രസാദ്, ശ്രീമതി ശ്രേയ ശ്രീവാസ്തവ, ആശിഷ് മദാൻ, ശ്രീമതി അനന്യ സാഹു, അമൻ സിംഗ് ഭദോരിയ, ശ്രീമതി തരുണ അർദ്ധേന്ദുമൗലി പ്രസാദ്, ശ്രീമതി നീല കേദാർ ഗോഖലെ, ശൈലേഷ് മഡിയാൽ, ശ്രീമതി പ്രവീണ ഗൌതം, അനുജ് ശ്രീനിവാസ് ഉഡുപ്പ, നകുൽ ചെംഗപ്പ കെ. കെ., ചിത്രാൻഷ് ശർമ, ജി. എസ്. മക്കർ എന്നീ അഭിഭാഷകർ.

കോടതിയുടെ വിധിന്യായം പ്രസ്താവിച്ചത്.

ജസ്റ്റിസ് ജെ.ബി. പർദിവാല.

1. അനുമതി അനുവദിച്ചു.

2. "പരേതരുടെ അന്ത്യവിശ്രമത്തെ തടസ്സപ്പെടുത്തുന്നത് ന്യായീകരിക്കുന്ന എന്തെങ്കിലും വസ്തുതകൾ മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുവരുന്നത് വരെ അവരെ അടക്കിയ ഇടത്ത് തന്നെ വിശ്രമത്തിൽ തുടരാൻ അനുവദിക്കണം."

- ജസ്റ്റിസ് കാർഡോസോ യോം *v.* ഗോർമാൻ, 152 എൻ.ഇ. 126, 129 (എൻ.വൈ. 1926)

3. മൃതശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കലിനെ പറ്റി അമേരിക്കൻ ഐക്യനാടുകളിൽ ഉള്ള പ്രധാന കേസ് 1904-ൽ പെൻസിൽവാനിയ സുപ്രീം കോടതി വിധിച്ച പെട്ടിഗ്രൂ ***v.*** പെറ്റിഗ്രൂ, 56 എ. 878 (പി.എ. 1904) എന്നതാണ്

"ഈ അനുമാനം പരിവർത്തനങ്ങൾക്ക് എതിരാണ്. ഷേക്സ്പിയറുടെയോ അല്ലെങ്കിൽ ഉറ്റ സുഹൃത്തിന്റെയോ രചനയിലെ സ്വാറ്റ്ഫോർഡിന്റെ ശവകുടീരത്തിലെ ശാപമായ, "എന്റെ അസ്ഥികളെ ചലിപ്പിക്കുന്നവൻ ശപിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുന്നു" എന്ന വാക്യം മൃതശരീരം വികൃതമാക്കുന്നതിനെതിരെ മാത്രമല്ല ശല്യപ്പെടുത്തുന്നതിനും എതിരെയുള്ള മനുഷ്യരാശിയുടെ സാർവത്രിക വികാരം പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു. ഒരു കേസ് കോടതിയിൽ എത്തുമ്പോൾ, ചാൻസലർ ഈ വികാരം കണക്കിലെടുക്കുകയും അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ സാഹചര്യങ്ങളും പരിഗണിക്കുകയും ചെയ്യും."

4. ഈ അപ്പീൽ ആദ്യ റിട്ട് അപേക്ഷകന്റെ (പോലീസും സായുധപ്രവർത്തകരും തമ്മിലുള്ള ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട മൊഹമ്മദ് അമീർ മാഗ്രെയുടെ പിതാവിന്റെ) താല്പര്യപ്രകാരമാണ്, കൂടാതെ ഇത് ശ്രീനഗറിലുള്ള ജമ്മു കശ്മീർ & ലഡാഖിലെ ഹൈക്കോടതിയുടെ ജമ്മു **&** കാശ്മീർ കേന്ദ്രഭരണ പ്രദേശവും മറ്റുള്ളവരും ***v.*** മുഹമ്മദ് ലത്തീഫ് മാഗ്രെയും മറ്റൊരാളും, *2022* എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ ജെ & കെ *516 (01.07.2022* തീയതിയിലെ *2022*-ലെ ലെറ്റേഴ്സ് പേറ്റന്റ് അപ്പീൽ നം. *99)* കേസിൽ പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായത്തിനും ഉത്തരവിനും എതിരെയാണ്, ഇതിലൂടെ അപ്പീൽ കോടതി മുഹമ്മദ് ലത്തീഫ് മാഗ്രെ ***v.*** യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യയും മറ്റുള്ളവരും, 2022 എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ ജെ&കെ 433 (27.05.2022-ന് തീരുമാനിക്കപ്പെട്ട റിട്ട് ഹർജി (സി) നം. 11) കേസിൽ ഹൈക്കോടതി സിംഗിൾ ജഡ്ജി പുറപ്പെടുവിച്ച വിധിന്യായവും ഉത്തരവും പരിഷ്കരിക്കുകയും അതുവഴി അപ്പീൽവാദിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും (പരമാവധി 10 പേർ വരെ) മരിച്ചയാളുടെ ശവകുടീരത്തിൽ ഫാത്തിഹ ഖവാനി (മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ/സംസ്കാരശേഷമുള്ള പ്രാർത്ഥനകൾ) നടത്താൻ

അനുമതി നൽകുകയും എന്നാൽ മതാചാരങ്ങൾക്കായി മൃതശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ അനുമതി നിഷേധിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു.

വസ്തുതാസമാഹാരം

5. കശ്മീരിലെ ബഡ്ഗാമിലെ ഹൈദർപോറ പ്രദേശത്ത് 15.11.2021-ന് സായുധപ്രവർത്തകരും പോലീസും തമ്മിൽ ഏറ്റുമുട്ടൽ നടന്നതായി രേഖകളിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാണ്. അപ്പീൽവാദിയുടെ മകൻ ഉൾപ്പെടെ നാല് സായുധപ്രവർത്തകർ വെടിയേറ്റു കൊല്ലപ്പെട്ടു. ഈ സംഭവവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ഐ.പി.സി 307/120-ബി വകുപ്പ്, ആയുധ നിയമത്തിലെ 7/27 വകുപ്പ്, യു.എൽ.എ(പി) നിയമത്തിലെ യഥാക്രമം 16,18,20 എന്നീ വകുപ്പുകൾ എന്നിവ പ്രകാരം ശിക്ഷിക്കാവുന്ന കുറ്റങ്ങൾക്ക് പ്രഥമ വിവര റിപ്പോർട്ട് നം. 193/2021 സാദർ പോലീസ് സ്റ്റേഷനിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അന്വേഷണത്തിനിടെ, ഏറ്റുമുട്ടൽ നടന്ന സ്ഥലത്ത് നിന്ന് വെടിയുണ്ടകൾ ഏറ്റ നാല് അജ്ഞാത മൃതദേഹങ്ങൾ അന്വേഷണ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ കണ്ടെടുത്തു. മൃതദേഹങ്ങൾ വൈദ്യശാസ്ത്ര-നിയമ നടപടിക്രമങ്ങൾക്കായി ശ്രീനഗറിലെ പോലീസ് ആശുപത്രിയിലേക്ക് മാറ്റി. പോസ്റ്റ്മോർട്ടം മുതലായവ നടത്തിയ ശേഷം മൃതദേഹങ്ങൾ ബിലാൽ ഭായ് @ഹൈദർ @സല്ലൈൻ ആർ/ഒ പാക്കിസ്ഥാൻ എന്ന ഒരു വൈദേശിക തീവ്രവാദിയുടേതാണെന്ന് തിരിച്ചറിഞ്ഞു; അത് കൂടാതെ ആമിർ ലത്തീഫ് മാഗ്രേ എസ്/ഒ മുഹമ്മദ് ലത്തീഫ് മാഗ്രേ ആർ/ഒ, സീരിപോറ തഹസിൽ ഗ്രൽ റംബൻ; അൽതാഫ് അഹമ്മദ് ഭട്ട് എസ്/ഒ അബ്ദുൾ റഹ്മാൻ ഭട്ട് ആർ/ഒ പഴയ ബർസുള്ള, ശ്രീനഗർ; ഡോ. മുദാസിർ ഗ്രൽ എസ്/ഒ ഗുലാം മുഹമ്മദ് റാത്തർ ആർ/ഒ പറയ്പോറ, ശ്രീനഗർ എന്നിവരുടേതായിരുന്ന ബാക്കിയുള്ളവ. നാല് മൃതദേഹങ്ങളും സംസ്കരിക്കുന്നതിനായി ഹന്ദ്വാര സഖൽദാരയിലേക്ക് മാറ്റി.

6. ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട നാലുപേരിൽ രണ്ടുപേരുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ പിന്നീട് കഴിച്ചെടുത്ത് അവർക്ക് ഇഷ്ടമുള്ള സ്ഥലത്ത് അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കായി ബന്ധുക്കൾക്ക് കൈമാറിയതായും രേഖകൾ വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട മറ്റ് രണ്ട് പേരുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ, അതായത് ബിലാൽ ഭായ് @ഹൈദരിന്റെയും അപ്പീൽവാദിയുടെ മകന്റേതും വാദ്ദേർ പയിനിലെ ഔഖാഫ് കമ്മിറ്റി വഴി അടക്കം ചെയ്യുകയുണ്ടായി, അവ കഴിച്ചെടുത്ത് അവരവരുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് നൽകിയില്ല.

7. മരിച്ചവരിൽ ഒരാളായ പാകിസ്ഥാൻ നിവാസിയായ ബിലാൽ ഭായിയെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ആരും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മൃതദേഹം അവകാശപ്പെടുകയോ മൃതദേഹം കൈമാറണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെടുകയോ ചെയ്തിട്ടില്ലെന്ന് തോന്നുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, തന്റെ മകൻ അമീറിന്റെ മൃതദേഹത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, മൃതദേഹം കൈമാറണമെന്ന് അഭ്യർത്ഥിച്ച് വിവിധ അധികാരികളെ സമീപിച്ചിരുന്നുവെങ്കിലും ആരും അത് ചെവിക്കൊണ്ടില്ലെന്നും ആത്യന്തികമായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകന്റെ (പരേതനായ) മൃതദേഹം വാദ്ദേർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ അടക്കം ചെയ്തു എന്നുമാണ് നിലവിലെ അപ്പീൽവാദിയുടെ വാദം. തന്റെ മകൻ അമീർ കശ്മീരിൽ ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ടുവെന്നും മൃതദേഹം തിരിച്ചറിയാൻ കശ്മീരിലേക്ക് പോകണമെന്നും 16.11.2021-ന് ഗ്രളിലെ പോലീസ് സ്റ്റേഷൻ അറിയിച്ചതായി അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു. 16.11.2021-ന്, അപ്പീൽവാദിയും കുടുംബാംഗങ്ങളും സദറിലെ പോലീസ് സ്റ്റേഷനിൽ എത്തി, അവിടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മകൻ അമീർ മാഗ്രേ ഒരു സായുധപ്രവർത്തകനാണെന്നും മറ്റ് മൂന്ന് കൂട്ടാളികൾക്കൊപ്പം ഹൈദർപോറയിൽ കൊല്ലപ്പെട്ടുവെന്നും അമീറിന്റെ മൃതദേഹം അടക്കം ചെയ്തതായും അറിയിച്ചു.

8. മുകളിൽ പരാമർശിച്ച അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, നിലവിലെ അപ്പീൽവാദി 2022-ലെ റിട്ട് പെറ്റീഷൻ (സി) നം. 11 ഹൈക്കോടതിയിൽ സമർപ്പിച്ച് ഇനിപ്പറയുന്ന ആശ്വാസത്തിനായി പ്രാർത്ഥിച്ചു:

"നിലവിലുള്ള മേൽപ്പറഞ്ഞ സമർപ്പണങ്ങളും വാദം കേൾക്കുന്ന സമയത്ത് അഭ്യർത്ഥിക്കാനിരിക്കുന്നവയും കണക്കിലെടുത്ത്, കശ്മീരിലെ ബഡ്ഗാമിലെ ഹൈദർപോറ പ്രദേശത്ത് 15.11.2021-ന് നടന്ന സംയുക്ത ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട പരേതനായ മുഹമ്മദ് അമീർ മാഗ്രെയുടെ മൃതദേഹം മേൽപ്പറഞ്ഞ വസ്തുതകളാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ജൈവികമായ പിതാവ് ആണെന്ന് കാണാൻ കഴിയുന്ന ഹർജിക്കാരന് കൈമാറാൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകാൻ ഈ ബഹുമാനപ്പെട്ട കോടതിയോട് വിനീതമായി അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു."

9. ഹൈക്കോടതിയിലെ ഏക ജഡ്ജി റിട്ട് അപേക്ഷയിൽ തീർപ്പ് കൽപ്പിക്കുകയും മരണപ്പെട്ട അമീർ മാഗ്രെയുടെ മൃതദേഹം/അവശിഷ്ടങ്ങൾ വാദ്ദെർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ നിന്ന് നിലവിലെ അപ്പീൽവാദിയുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ ക്രമീകരണങ്ങൾ നടത്താൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകുകയും ചെയ്തു.

10. അപ്പീൽവാദി സമർപ്പിച്ച റിട്ട് അപേക്ഷ അനുവദിച്ചുകൊണ്ട് സിംഗിൾ ജഡ്ജി താഴെപ്പറയുന്ന വിധത്തിൽ വിധിച്ചു:

"15. ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം ഉറപ്പുനൽകുന്ന ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിന്റെ ഭാഗമാണ് മതപരമായ കടമകൾക്കും മതപരമായ വിശ്വാസത്തിനും അനുസൃതമായി തങ്ങളുടെ പ്രിയപ്പെട്ട ഒരാളെ സംസ്കരിക്കാനോ

മറവ് ചെയ്യാനോ ഉള്ള മരിച്ചയാളുടെ അടുത്ത ബന്ധുക്കൾക്കുള്ള അവകാശം. മരിച്ചയാളുടെ മാതാപിതാക്കൾക്കും അടുത്ത ബന്ധുക്കൾക്കും അവരുടെ പാരമ്പര്യങ്ങൾ, മതപരമായ കടമകൾ, മതവിശ്വാസങ്ങൾ എന്നിവ അനുസരിച്ച് അവരുടെ പ്രിയപ്പെട്ടയാളുടെ മൃതദേഹം സംസ്കരിക്കുകയോ മറവ് ചെയ്യുകയോ ചെയ്യണമെന്ന് ആവശ്യപ്പെടാൻ അവകാശമുണ്ട്. മൃതദേഹം സ്വന്തം നാട്ടിൽ സംസ്കരിക്കാനോ മറവ് ചെയ്യാനോ ബന്ധുക്കൾ തീരുമാനിക്കുന്നതും ഈ അവകാശത്തിൽ ഉൾപ്പെടും. മരിച്ചവരുടെ ശവകുടീരങ്ങൾ അവരുടെ ബന്ധുക്കൾ പരിപാലിക്കുകയും അവരുടെ ബന്ധുക്കളും അടുത്ത സുഹൃത്തുക്കളും ചില അവസരങ്ങളിൽ ആദരാഞ്ജലികൾ അർപ്പിക്കാൻ സന്ദർശിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് അസാധാരണമല്ല.

16. ഈ വിഷയം അധികം വിശദീകരിക്കാതെ തന്നെ, ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം ഒരു പൗരന് ഉറപ്പുനൽകുന്ന ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശവും സ്വാതന്ത്ര്യവും പൗരന് മാനുഷിക അന്തസ്സോടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശവും ഉൾക്കൊള്ളുന്നുവെന്നും ഒരു പരിധി വരെ മരണശേഷം പോലും മാനുഷിക അന്തസ്സോടെ ജീവിക്കാനുള്ള ഈ അവകാശം വ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും നന്നായി സ്ഥിരീകരിക്കപ്പെട്ടതായി പറയാം. അങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ, മരിച്ചയാൾ തന്റെ ജീവിതകാലത്ത് പാലിച്ചിരുന്ന പ്രാദേശിക പാരമ്പര്യങ്ങൾ, മതപരമായ ബാധ്യതകൾ, മതവിശ്വാസം എന്നിവയ്ക്ക് അനുസൃതമായി അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്തുന്നതിന് മകന്റെ മൃതദേഹം അവകാശപ്പെടാനുള്ള ഹർജിക്കാരന്റെ അവകാശത്തിൽ തർക്കമില്ല. എന്നാൽ നിലവിലെ വിവാദത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ അഭിസംബോധന ചെയ്യേണ്ട ചോദ്യം ക്രമസമാധാന നില

നിയന്ത്രണാതീതമാകുന്നത് തടയുന്നതിന്റെ പേരിൽ സംസ്ഥാനത്തിന് ഈ അവകാശം നിഷേധിക്കാൻ കഴിയുമോ എന്നതാണ്.

17. മരണപ്പെട്ടയാളുടെ മൃതദേഹം അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കായി ഹർജിക്കാരന് കൈമാറേണ്ടതില്ലെന്ന തീരുമാനം വിശാലമായ പൊതുതാൽപ്പര്യത്തിനും ക്രമസമാധാന നില നിയന്ത്രണാതീതമാകുന്നത് തടയുന്നതിനുമായാണ് എടുത്തതെന്ന് എതിർകക്ഷികൾ ശക്തമായി വാദിക്കുന്നു. എതിർകക്ഷികൾ മുൻകാലങ്ങളിൽ ഇത്തരം സാഹചര്യങ്ങൾക്ക് സാക്ഷ്യം വഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും അതിനാൽ ക്രമസമാധാന നില വഷളാകാതിരിക്കാൻ ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട തീവ്രവാദികളുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ അവരുടെ അടുത്ത ബന്ധുക്കൾക്ക് ദഹിപ്പിക്കാനോ സംസ്കരിക്കാനോ കൈമാറേണ്ടതില്ലെന്നും എതിർകക്ഷികൾ തീരുമാനിച്ചതായും സമർപ്പിക്കുന്നു. ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട നാലുപേരിൽ രണ്ടുപേരായ അൽതാഫ് അഹമ്മദ് ഭട്ട്, ഡോ. മുദാസിർ ഗുൽ എന്നിവരുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ എടുക്കൊണ്ടാണ് കുഴിച്ചെടുത്ത് അവർക്ക് ഇഷ്ടമുള്ള ശ്മശാനങ്ങളിൽ അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കായി ബന്ധുക്കൾക്ക് കൈമാറിയതെന്നും ഹർജിക്കാരന് അവകാശപ്പെട്ട സമാനമായ അവകാശം എടുക്കൊണ്ടാണ് നിരസിച്ചതെന്നും എതിർകക്ഷികൾക്ക് വ്യക്തതയില്ല. എസ്.ഐ.ടി നടത്തിയ അന്വേഷണമനുസരിച്ച്, മരിച്ച ഹർജിക്കാരന്റെ മകൻ തീവ്രവാദിയാണെന്ന് സ്ഥിരീകരിക്കപ്പെട്ട വ്യക്തി ആണെന്നും അതേസമയം കൊല്ലപ്പെട്ട മറ്റ് രണ്ട് പേരായ അൽതാഫ് അഹമ്മദ് ഭട്ട്, ഡോ. മുദാസിർ ഗുൽ എന്നിവർ തീവ്രവാദികളുടെ കൂട്ടാളികൾ മാത്രമാണെന്നും വാദിച്ചുകൊണ്ട് എതിർകക്ഷികൾ വ്യത്യാസം ചൂണ്ടിക്കാട്ടാൻ ശ്രമിച്ചു. എതിർകക്ഷികൾ സ്ഥാപിക്കാൻ ശ്രമിച്ച വ്യത്യാസത്തിൽ യുക്തിയോ അർത്ഥമോ ഈ കോടതിക്ക് കാണാൻ കഴിയുന്നില്ല. മരിച്ച അൽതാഫ് അഹമ്മദ് ഭട്ട്, ഡോ. മുദാസിർ ഗുൽ

എന്നിവരുടെ ബന്ധുക്കളുടെ ആവശ്യവും പൊതു സമ്മർദ്ദവും കാരണം എതിർകക്ഷികൾ വഴങ്ങുകയും അവരുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ കുഴിച്ചെടുത്ത് ബന്ധുക്കൾക്ക് കൈമാറാൻ അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തു എന്ന് കാണാം. ഹർജിക്കാരൻ ജമ്മു പ്രവിശ്യയിലെ ഒരു വിദൂര ഗ്രാമമായ ഗുളിൽ താമസിക്കുന്നയാളായതിനാലും താഴ്വരയിൽ അധികം സ്വാധീനം ഇല്ലാത്ത ആളായതിനാലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭ്യർത്ഥന ഏകപക്ഷീയമായി നിരസിക്കപ്പെട്ടു. എതിർകക്ഷികളുടെ നടപടി നിയമപ്രകാരം സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള നീതിയുക്തവും നീതിപൂർവവും ആയ ഒരു നടപടിക്രമത്തിനും അനുസൃതമല്ല. അത്തരത്തിൽ ഒരെണ്ണം പോലും ഈ കോടതിയുടെ ശ്രദ്ധയിൽപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല എന്നും പറയാം. മകന്റെ മൃതദേഹം അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കായി ജന്മനാട്ടിലേക്ക് കൊണ്ടുപോകാൻ ഹർജിക്കാരനെ അനുവദിക്കരുതെന്ന എതിർകക്ഷികളുടെ തീരുമാനം ഏകപക്ഷീയവും ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 14-ാം അനുച്ഛേദത്തിന് വിരുദ്ധവുമാണ്.

18. 15.11.2021 മുതൽ കുഴിച്ചിട്ട അവസ്ഥയിലുള്ള മൃതദേഹത്തിന്റെ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ച് എതിർകക്ഷികൾ വിശദമായി വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 15.11.2021-ന് വാദ്ദൂർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ അടക്കം ചെയ്ത അമീർ ലത്തീഫ് മാഗ്രേയുടെ മൃതദേഹം ഇപ്പോൾ അഴുകിയിരിക്കാമെന്നതിൽ തർക്കമില്ലെങ്കിലും, അത് കൊണ്ടുമാത്രം, ബന്ധുക്കളുടെയൊപ്പം എല്ലാ മതാചാരങ്ങളും പാലിച്ച് സ്വന്തം നാട്ടിലെ ഖബറിടത്തിൽ തന്റെ മകനെ അടക്കാനായി മൃതദേഹാവശിഷ്ടങ്ങൾ വിട്ടുകിട്ടാൻ കഠിനമായി പരിശ്രമിക്കുന്ന ഹർജിക്കാരന് മൃതദേഹാവശിഷ്ടങ്ങൾ കൈമാറാതിരിക്കാനാകില്ല. ഈ സമയത്ത് ക്രമസമാധാനം വഷളാകുമെന്ന ആശങ്കയും മിഥ്യാധാരണയാണെന്ന് തോന്നുന്നു. 18.11.2021-ന് അൽതാഫ് അഹമ്മദ് ഭട്ട്, ഡോ. മുദാസിർ ഗുൽ എന്നിവരുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ കുഴിച്ചെടുത്ത്

അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കായി ബന്ധുക്കൾക്ക് കൈമാറിയപ്പോൾ എതിർകക്ഷികൾക്ക് ക്രമസമാധാന നില നിലനിർത്താൻ കഴിഞ്ഞു എന്നിരിക്കെ, ഹർജിക്കാരന്റെ മകൻ അമീർ ലത്തീഫ് മാഗ്രേയുടെ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതിനും ശരിയായ അകമ്പടിയോടെ ഗ്രാമ താതാർക്ക സെരിപോറ തെഹ്സിൽ ഗുൽ ജില്ലാ റംബാനിലേക്ക് കൊണ്ടുപോകുന്നതിനും ആവശ്യമായ ക്രമീകരണങ്ങൾ നടത്തുന്നത് എതിർകക്ഷികൾക്ക് ബുദ്ധിമുട്ടുള്ള കാര്യമല്ല. ക്രമസമാധാനനില ഒരു തരത്തിലും വഷളാകുന്നില്ലെന്ന് ഉറപ്പാക്കാൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് ഉചിതമായ ക്രമീകരണങ്ങൾ നടത്താം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അഭിഭാഷകൻ ശക്തമായി വാദിച്ചതുപോലെ, കുഴിച്ചെടുക്കൽ, ഗതാഗതം, മൃതദേഹം സംസ്കരിക്കൽ എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് എതിർകക്ഷികൾ ചുമത്തുന്ന എല്ലാ നിബന്ധനകളും വ്യവസ്ഥകളും പാലിക്കുമെന്ന് ഏറ്റെടുക്കാൻ പോലും ഹർജിക്കാരൻ തയ്യാറാണ്."

11. ഏക ജഡ്ജി 19-ാം ഖണ്ഡികയിൽ അന്തിമ നിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചു, അത് ഇപ്രകാരമാണ്:

"19. മേൽപ്പറഞ്ഞ കാരണങ്ങളാൽ, മരിച്ച അമീർ ലത്തീഫ് മാഗ്രേയുടെ പിതാവിന്റെ ഈ ഹർജി അനുവദിക്കാനും മരണപ്പെട്ട അമീർ ലത്തീഫ് മാഗ്രേയുടെ മൃതദേഹം/അവശിഷ്ടങ്ങൾ വാദ്ദെർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ നിന്ന് ഹർജിക്കാരന്റെ സാന്നിധ്യത്തിൽ കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതിനുള്ള ക്രമീകരണങ്ങൾ നടത്താൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകാൻ ഈ കോടതി താല്പര്യപ്പെടുന്നു. മരിച്ചയാൾ തന്റെ ജീവിതകാലത്ത് പാലിച്ചിരുന്ന പാരമ്പര്യങ്ങൾ, മതപരമായ കടമകൾ, മതവിശ്വാസം എന്നിവയ്ക്ക് അനുസൃതമായി മൃതദേഹം സ്വന്തം ശ്മശാനത്തിൽ സംസ്കരിക്കുന്നതിനായി ഹർജിക്കാരന്റെ ഗ്രാമത്തിലേക്ക്

കൊണ്ടുപോകാൻ എതിർകക്ഷികൾ ഉചിതമായ ക്രമീകരണം നടത്തണം, എന്നാൽ അത് കുഴിച്ചെടുക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു അവസ്ഥയിലായിരിക്കണം. ഹർജിക്കാരന്റെ മകൻ അമീർ ലത്തീഫ് മാഗ്രേയുടെ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കൽ, ഗതാഗതം ചെയ്യൽ, മറവ് ചെയ്യൽ എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ന്യായമായ നിബന്ധനകളും വ്യവസ്ഥകളും നിഷ്കർഷിക്കാൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ട്. മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം അഴുകൽ ഘട്ടത്തിലായതിനാൽ, എതിർകക്ഷികൾ ദ്രുതഗതിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുകയും കൂടുതൽ സമയം പാഴാക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതാവും അഭികാമ്യം. എന്നിരുന്നാലും, മൃതദേഹം വളരെ അഴുകിയ അവസ്ഥയിലാണെങ്കിൽ, കുഴിച്ചെടുക്കാൻ കഴിയാത്ത അവസ്ഥയിലാണെങ്കിൽ അല്ലെങ്കിൽ പൊതുജനാരോഗ്യത്തിനും ശുചിത്വത്തിനും അപകടമുണ്ടാക്കാൻ സാധ്യതയുണ്ടെങ്കിൽ, ഹർജിക്കാരനും അടുത്ത ബന്ധുക്കൾക്കും വാദ്ദേർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ തന്നെ അവരുടെ പാരമ്പര്യവും മതവിശ്വാസവും അനുസരിച്ച് അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താൻ അനുവാദമുണ്ടായിരിക്കും.ആ സാഹചര്യത്തിൽ, മരിച്ചയാൾ ജീവിച്ചിരുന്നപ്പോൾ പാലിച്ചിരുന്ന കുടുംബപാരമ്പര്യങ്ങൾ, മതപരമായ കടമകൾ, വിശ്വാസം എന്നിവ അനുസരിച്ച് തന്റെ മകന്റെ മൃതദേഹം കൈവശം ലഭിക്കുന്നതിനും മാന്യമായ സംസ്കാരം നൽകുന്നതിനുമുള്ള അവകാശം നിഷേധിച്ചതിനായി 5 ലക്ഷം രൂപ നഷ്ടപരിഹാരം ഭരണകൂടം ഹർജിക്കാരന് നൽകും.

12. അങ്ങനെ, സിംഗിൾ ജഡ്ജി പ്രധാനമായും ഇനിപ്പറയുന്ന വിഷയങ്ങൾ അഭിസംബോധന ചെയ്തു:

എ. ക്രമസമാധാനം തടസ്സപ്പെടാനുള്ള സാധ്യതയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തന്റെ മതവിശ്വാസത്തിന് അനുസൃതമായി അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താൻ മകന്റെ മൃതദേഹം അവകാശപ്പെടാനുള്ള അപ്പീൽവാദിയുടെ അവകാശം ഭരണകൂടത്തിന് നിഷേധിക്കാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ല. സിംഗിൾ ജഡ്ജിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, പിതാവ് അവകാശപ്പെടുന്ന അത്തരം അവകാശം ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതാണ്.

ബി. ഏറ്റുമുട്ടലിൽ കൊല്ലപ്പെട്ട നാലുപേരുടെ മൃതദേഹങ്ങളിൽ ചിലരുടേത് മാത്രം കുഴിച്ചെടുത്ത് അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കായി ബന്ധുക്കൾക്ക് കൈമാറാൻ അനുവദിച്ചത് എന്തുകൊണ്ടാണ്?

സി. മകന്റെ മൃതദേഹം ജന്മനാട്ടിലേക്ക് കൊണ്ടുപോകാൻ അപ്പീൽവാദിയെ അനുവദിക്കാത്തതിൽ എതിർകക്ഷികളുടെ ഭാഗത്തുനിന്നുള്ള നടപടി ഭരണഘടനയുടെ 14,21 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങളുടെ ലംഘനമാണ്.

13. ഹൈക്കോടതിയുടെ സിംഗിൾ ജഡ്ജി പുറപ്പെടുവിച്ച മേൽപ്പറഞ്ഞ ഉത്തരവിൽ കേന്ദ്രഭരണ പ്രദേശമായ ജമ്മു കശ്മീരും മറ്റുള്ളവരും അസംതൃപ്തരും അസ്വസ്ഥരുമായതിനാൽ 2022-ലെ ലെറ്റേഴ്സ് പേറ്റന്റ് അപ്പീൽ നം. 99 സമർപ്പിച്ച് അവർ അതിനെ ചോദ്യം ചെയ്തു. അപ്പീൽ കോടതി താഴെപ്പറയുന്ന വിധത്തിൽ അപ്പീൽ തീർപ്പാക്കി:

"15. ഉന്നയിച്ച വാദങ്ങൾക്കും കാരണങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായി അഭിഭാഷകൻ തന്റെ സമർപ്പണങ്ങൾ നടത്തവേ, അപവദിത വിധിന്യായം നിയമപരമായി ശരിയല്ലെന്നും

റിട്ട് ഹർജിക്കാരന് നിലവിൽ ആവശ്യപ്പെട്ട ആശ്വാസങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ ഹർജിയിൽ അഭ്യർത്ഥിച്ച ഒരു ആശ്വാസത്തിനും അർഹതയില്ലെന്നും വാദിക്കുകയുണ്ടായി. അഡ്വക്കേറ്റ് ജനറലിന്റെ അഭിപ്രായത്തിൽ, വിവാദം പരിഗണിക്കുമ്പോൾ റിട്ട് കോടതി തെറ്റായ ദിശയിൽ സഞ്ചരിക്കുകയും വിഷയം അതിന്റെ ശരിയായ വീക്ഷണകോണിൽ പരിഗണിക്കാതിരിക്കുകയും ചെയ്തു, അക്കാരണത്താൽ അപവദിത വിധിന്യായം റദ്ദാക്കപ്പെടാനും ഹർജി തള്ളാനും ബാധ്യസ്ഥമാണ്. എന്നിരുന്നാലും കേസിന്റെ വസ്തുതകളും സാഹചര്യങ്ങളും കണക്കിലെടുത്ത്, 1-ാം എതിർകക്ഷിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും, ആവശ്യമുള്ള സുരക്ഷാ നടപടികൾക്ക് വിധേയരായിക്കൊണ്ട്, മരണപ്പെട്ടയാളുടെ ശവകുടീരത്തിൽ ഫാത്തിഹ ഖവാനി (മറവ് ചെയ്തതിനു ശേഷമുള്ള പ്രാർത്ഥനകൾ) നടത്താൻ അനുവദിക്കാവുന്നതാണെന്നും അഡ്വക്കേറ്റ് ജനറൽ അംഗീകരിച്ചു, തന്നെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം മൃതദേഹം കഴുകി വൃത്തിയാക്കുക, ശരീരം മുഴുവൻ രണ്ട് വെളുത്ത വസ്ത്രങ്ങൾ കൊണ്ട് ശരിയായി പൊതിയുക, ജാനസ പ്രാർത്ഥന നടത്തുക, വിശുദ്ധ ഖുർആനിൽ നിന്നുള്ള വാക്യങ്ങൾ പാരായണം ചെയ്തുകൊണ്ട് മരിച്ചയാളെ മറവ് ചെയ്യുക എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്ന ഇസ്ലാമിക മതപരമായ ആചാരങ്ങൾക്കനുസൃതമായി തന്നെയാണ് മരിച്ചയാളുടെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്തിയതെന്നും അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാട്ടി.

16. റിട്ട് ഹർജിക്കാരൻ/1-ാം എതിർകക്ഷിയുടെ അഭിഭാഷകൻ എന്നിരുന്നാലും, മേൽപ്പറഞ്ഞ അഡ്വക്കേറ്റ് ജനറൽ മുന്നോട്ടുവച്ച വാദങ്ങളെയും കാരണങ്ങളെയും എതിർക്കുകയും റിട്ട് ഹർജിക്കാരൻ/1-ാം എതിർകക്ഷിക്ക് അന്ത്യചടങ്ങുകൾ നിർവ്വഹിക്കുവാനായി മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ നിർബന്ധിക്കുകയുമുണ്ടായി.

17. റിട്ട് ഹർജിക്കാരൻ/1-ാം എതിർകക്ഷി സുപ്രീം കോടതിക്ക് മുമ്പാകെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താൻ മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാനുള്ള അഭ്യർത്ഥന ഉപേക്ഷിച്ചു എന്നതും കൂടാതെ മരണപ്പെട്ടയാളുടെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ വാദ്ദെർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ ഇതിനകം നിർവ്വഹിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന് അപ്പീൽവാദികൾ റിട്ട് കോടതിയിൽ, ഒരു എതിർപ്പുമില്ലാതെ വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്ന വസ്തുത കണക്കിലെടുക്കുമ്പോൾ, 1-ാം എതിർകക്ഷിയുടെ അഭിഭാഷകൻ ഉന്നയിച്ച വാദത്തിന് പ്രാധാന്യം നഷ്ടപ്പെടുകയും അത് അംഗീകരിക്കാനാകാത്തതും ആകുന്നു.

18. മരിച്ചയാളുടെ ശവകുടീരം തുറന്ന് മരിച്ചയാളുടെ മുഖം കാണാൻ 1-ാം എതിർകക്ഷിയെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളെയും അനുവദിക്കുക എന്ന 1-ാം എതിർകക്ഷിയുടെ അഭിഭാഷകന്റെ വാദം, ഒന്നാമതായി, മൃതദേഹം സംസ്കരിച്ച ഉടൻ തന്നെ അഴുകാൻ തുടങ്ങുമെന്ന് റിട്ട് ഹർജിക്കാരൻ വാദിച്ചതിനാലും, രണ്ടാമതായി, മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാനുള്ള അപേക്ഷ ഉപേക്ഷിക്കുമ്പോൾ റിട്ട് ഹർജിക്കാരൻ സുപ്രീം കോടതിയിൽ നൽകിയ പ്രസ്താവനയും കണക്കിലെടുത്ത് അംഗീകരിക്കാൻ കഴിയുന്നതല്ല.

19. അഡ്വക്കേറ്റ് ജനറൽ നൽകിയ മേൽപ്പറഞ്ഞ വാദാനം നിലവിലെ കേസിന്റെ വസ്തുതാസാഹചര്യങ്ങൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ ന്യായയുക്തമാണെന്ന് തോന്നുന്നു.

20. റിട്ട് കോടതി അനുവദിച്ച നഷ്ടപരിഹാരം നൽകുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ച് സുപ്രീം കോടതി മുൻപാകെ 1-ാം എതിർകക്ഷി അവകാശപ്പെട്ട ബദൽ ആശ്വാസത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, അപ്പീൽവാദികൾ 1-ാം എതിർകക്ഷിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ

കുടുംബത്തിനും മരണപ്പെട്ടയാളുടെ ശവസംസ്കാരത്തിലും അന്ത്യകർമങ്ങളിലും പങ്കുചേരാൻ അവസരം നൽകിയിട്ടില്ലെന്നത് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതുണ്ട്. മരിച്ചയാൾ ഒരു തീവ്രവാദിയാണെന്ന ആരോപണം ശരിയാണെന്ന് കരുതിയാൽ പോലും, അതുവഴി മരിച്ചയാൾ തന്റെ മതത്തിന് അനുസൃതമായി കുടുംബം നടത്തിയ അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കൊപ്പം സംസ്കരിക്കാനുള്ള അവകാശം ഉപേക്ഷിച്ചു എന്ന് പറയാൻ കഴിയില്ല, അങ്ങനെ വരുമ്പോൾ അപ്പീൽവാദികൾ അന്യായമായും യുക്തിരഹിതമായും പ്രവർത്തിച്ചതായാണ് തോന്നുന്നത്, മരിച്ചയാളെ സംസ്കരിക്കാനും മതപരമായ അന്ത്യോപചാരങ്ങൾ നടത്താനുമുള്ള അവകാശം 1-ാം എതിർകക്ഷിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബത്തിനും നിഷേധിക്കാൻ പാടില്ലായിരുന്നു. അദ്ദേഹവും കുടുംബവും വ്യക്തമായും വൈകാരികമായ വിഷാദത്തിന് വിധേയമായിട്ടുണ്ട്. ഏതെങ്കിലും നയമോ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശമോ ഇല്ലാതെ 1-ാം എതിർകക്ഷിയ്ക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബത്തിനും മരണപ്പെട്ടവരുടെ അന്ത്യകർമങ്ങളും ആചാരങ്ങളും നടത്താനുള്ള അവകാശം അപ്പീൽവാദികൾ നിഷേധിക്കുകയുണ്ടായി, നമ്മുടേത് ലോകമെമ്പാടും അംഗീകരിക്കപ്പെട്ട ഒരു ക്ഷേമരാഷ്ട്രമാണ് എന്നിരിക്കെ പ്രസ്തുത ചെയ്തി നിയമത്തിന് അംഗീകരിക്കാനാകില്ല. നിലവിലെ അപ്പീൽവാദികൾ 1-ാം എതിർകക്ഷിയുടെ കുടുംബത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലവും തീവ്രവാദത്തിനെതിരെ പോരാടുന്നതിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബത്തിന്റെ പങ്കും അവഗണിച്ചത് ശരിയായില്ല. മേൽപ്പറഞ്ഞ നിലപാട് കണക്കിലെടുത്ത് അത്തരത്തിൽ നഷ്ടം വരുത്തിയതിനായി റിട്ട് കോടതി 1-ാം എതിർകക്ഷിക്ക് നഷ്ടപരിഹാരം നൽകാൻ വിധിച്ചത് ശരിയാണ്, മേൽപ്പറഞ്ഞ നഷ്ടപരിഹാരത്തുകയും ഉചിതമാണെന്ന് തോന്നുന്നു."

14. അപ്പീൽ കോടതി 21-ാം ഖണ്ഡികയിൽ താഴെപ്പറയുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിച്ചു:

"21. മുകളിൽ നിരീക്ഷിച്ചതും പരിഗണിച്ചതും വിശകലനം ചെയ്തതും ആയ എല്ലാ കാര്യങ്ങളും നിലവിലെ കേസിന്റെ പ്രത്യേക വസ്തുതാസാഹചര്യങ്ങളും കണക്കിലെടുത്ത് നിലവിലെ അപ്പീൽ ഇനിപ്പറയുന്ന രീതിയിൽ തീർപ്പാക്കുന്നു:

(i) 1-ാം എതിർകക്ഷിയുമായി കൂടിയാലോചിച്ച് കോവിഡ്-19 മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ച് നടപ്പാക്കേണ്ട സുരക്ഷാ നടപടികൾ കണക്കിലെടുക്കുന്നതിന് വിധേയമായി തീയതിയും സമയവും നിശ്ചയിച്ച ശേഷം അപ്പീൽവാദികൾക്ക് വാദ്ദേർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ 1-ാം എതിർകക്ഷിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും (പരമാവധി 10 പേർ) മരണപ്പെട്ടയാളുടെ ഫാത്തിഹ ഖവാനി (മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ/സംസ്കാരശേഷമുള്ള പ്രാർത്ഥനകൾ) നടത്താൻ അനുവദിക്കാവുന്നതാണ്.

(ii) അപ്പീൽവാദികൾ 1-ാം എതിർകക്ഷിക്ക് റിട്ട് കോടതി വിധിച്ച 5.00 ലക്ഷം രൂപ നഷ്ടപരിഹാരം നൽകണം എന്നത് നിലർത്തിയിരിക്കുന്നു. നിലവിലെ കേസിന്റെ പ്രത്യേക വസ്തുതാസാഹചര്യങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്താണ് റിട്ട് ഹർജിക്കാരന്/ 1-ാം എതിർകക്ഷിക്ക് അപ്പീൽവാദികൾ ഈ നഷ്ടപരിഹാരം നൽകുന്നത് എന്നതിനാൽ ഇത് ഭാവിയിൽ ഒരു കീഴ്വഴക്കം ആക്കി മാറ്റാൻ കഴിയില്ല എന്ന് ഇതിനാൽ വ്യക്തമാക്കുന്നു.

15. അതിനാൽ, മേൽപ്പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളിൽ നിന്ന്, മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം കഴിച്ചെടുക്കാൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകാനും അതുവഴി കുടുംബാംഗങ്ങളെ മതപരമായ ആചാരത്തിന് അനുസൃതമായി സ്വന്തം ശ്മശാനത്തിലേക്ക് മാറ്റാനും സംസ്കരിക്കാനും അനുവദിക്കാനുള്ള സിംഗിൾ ജഡ്ജിയുടെ തീരുമാനം അപ്പീൽ കോടതി അംഗീകരിച്ചില്ലെന്ന് വ്യക്തമാണ്.

16. ഹൈക്കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിൽ അപ്പീൽവാദി (മരിച്ചയാളുടെ പിതാവ്) അസംതൃപ്തനായതിനാൽ ഭരണഘടനയുടെ 136-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം അദ്ദേഹം ഈ കോടതി മുൻപാകെ വന്നിരിക്കുന്നു.

<u>അപ്പീൽവാദിയുടെ ഭാഗത്ത് നിന്നുമുള്ള സമർപ്പണങ്ങൾ</u>

17. അപ്പീൽവാദിക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ മുതിർന്ന അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ. ആനന്ദ് ഗ്രോവർ തുടക്കത്തിൽ, ഒരു പിതാവെന്ന നിലയിൽ അപ്പീൽവാദിക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും അവരുടെ സംതൃപ്തിക്കനുസരിച്ച് പ്രാർത്ഥനകൾ/ആചാരങ്ങൾ നടത്താൻ പ്രാപ്തമാക്കുന്നതിന് ശരീരം കഴിച്ചെടുക്കാൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകുന്നതിലേക്ക് മാത്രമായി തന്റെ അഭ്യർത്ഥന പരിമിതപ്പെടുത്താൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെന്ന് സമർപ്പിച്ചു. മൃതദേഹം ഇപ്പോൾ ഏകദേശം എട്ട് മാസത്തിലേറെയായി മറവ് ചെയ്തിട്ടെന്ന് ഗ്രോവർ പറഞ്ഞു. അത്തരം സാഹചര്യങ്ങളിൽ, മരിച്ചയാളുടെ കുടുംബാംഗങ്ങൾ മൃതദേഹത്തിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ കഴിച്ചെടുക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നില്ല, പ്രാർത്ഥന ഒരുതവണ നടത്തിക്കഴിഞ്ഞാൽ മൃതദേഹം വീണ്ടും സംസ്കരിക്കാം. എന്നിരുന്നാലും, ശരീരം വെള്ളത്തിൽ കഴുകി പുതിയ വെളുത്ത തുണി കൊണ്ട് പൊതിയാനാണ് അപ്പീൽവാദി ആഗ്രഹിക്കുന്നതെന്ന് ഗ്രോവർ വ്യക്തമാക്കി.

18. മൃതദേഹം കഴിച്ചെടുക്കാൻ എതിർകക്ഷികൾക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകിയ സിംഗിൾ ജഡ്ജി പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിനെ അപ്പീൽ കോടതി തടസ്സപ്പെടുത്താൻ പാടില്ലെന്നും ഗ്രോവർ കൂട്ടിച്ചേർത്തു. തന്റെ മകൻ ഒരു തീവ്രവാദിയോ സായുധപ്രവർത്തകനോ അല്ലെന്നും വ്യാജ ഏറ്റുമുട്ടലിലാണ് അദ്ദേഹം കൊല്ലപ്പെട്ടതെന്നും ഒരു പിതാവെന്ന നിലയിൽ അപ്പീൽവാദി ഇപ്പോഴും വിശ്വസിക്കുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹം സമർപ്പിക്കുന്നു. ഒരു നിമിഷത്തേക്ക് മരിച്ചയാൾ സായുധപ്രവർത്തകനാണെന്ന് കരുതാതെ തന്നെ, മൃതദേഹം കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് കൈമാറണമായിരുന്നുവെന്നും മൃതദേഹം വാദ്ദേർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ രഹസ്യമായി സംസ്കരിക്കേണ്ടതില്ലായിരുന്നു എന്നും ഗ്രോവർ സമർപ്പിക്കുന്നു.

19. ഇസ്ലാമിൽ നിലനിൽക്കുന്ന ആചാരങ്ങൾക്കനുസൃതമായി മരിച്ചുപോയ മകന്റെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം അപ്പീൽവാദിക്ക് മൗലികാവകാശമുണ്ടെന്നതാണ് ഗ്രോവറിന്റെ വാദത്തിന്റെ സാരം. അപ്പീൽവാദിക്ക് ഒരു പിതാവെന്ന നിലയിലുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ അത്തരം മൗലികാവകാശം നിഷേധിക്കാൻ കഴിയുമായിരുന്നില്ല. തന്റെ മരിച്ച മകന്റെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താൻ അപ്പീൽവാദിക്ക് അനുവാദം നൽകുകയോ അവസരം നൽകുകയോ ചെയ്യാത്തതിനാൽ, മൃതദേഹം കഴിച്ചെടുക്കാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കുകയല്ലാതെ മറ്റൊരു മാർഗവുമില്ലെന്ന് അദ്ദേഹം സമർപ്പിക്കുന്നു.

20. തന്റെ മേൽപ്പറഞ്ഞ സമർപ്പണങ്ങളെ പിന്തുണച്ചുകൊണ്ട്, മിസ്റ്റർ ഗ്രോവർ ഇനിപ്പറയുന്ന തീരുമാനങ്ങളെ ആശ്രയിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നു:

(1) പണ്ഡിറ്റ് പർമാനന്ദ് കതാര, അഡ്വക്കേറ്റ് ***v.*** യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, (1995) 3 എസ്.സി.സി 248,

(2) എസ്. സേതു രാജ ***v.*** ചീഫ് സെക്രട്ടറി, തമിഴ്നാട് സർക്കാരും മറ്റുള്ളവരും, 28.08.2007 തീയതിയിൽ തീരുമാനിച്ച 2007-ലെ ഡബ്ല്യു.പി (എം.ഡി) നം.3888.

(3) രാമലീല മൈദാൻ സംഭവം, ഇൻ റീ, (2012) 5 എസ്.സി.സി 1.

(4) ജാകിർ എസ്.കെ ***v.*** പശ്ചിമ ബംഗാൾ സംസ്ഥാനവും മറ്റുള്ളവരും., 2017 എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ കാൽ 3354,

(5) വിനീത് റുയിയ ***v.*** പ്രിൻസിപ്പൽ സെക്രട്ടറി, ആരോഗ്യ കുടുംബക്ഷേമ മന്ത്രാലയം, പശ്ചിമ ബംഗാൾ സർക്കാർ, എ.ഐ.ആർ 2020 കാൽ 308,

(6) രാം ശരൺ ഔത്യനപ്രസി ***v.*** യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, എ.ഐ.ആർ 1989 എസ്.സി 549,

(7) ആശ്രയ് അധികാർ അഭിയാൻ ***v.*** യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ, (2002) 2 എസ്.സി.സി 27,

(8) പ്രദീപ് ഗാന്ധി ***v.*** മഹാരാഷ്ട്ര സംസ്ഥാനം, 2020 എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ ബോം 662.

21. മേൽപ്പറഞ്ഞ സാഹചര്യങ്ങൾ പരിഗണിക്കുമ്പോൾ തന്റെ അപ്പീലിൽ വസ്തുതകൾ ഉള്ളതിനാൽ അത് അനുവദിക്കണമെന്നും ഉചിതമായ ആശ്വാസം നൽകണമെന്നും ഗ്രോവർ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു.

എതിർകക്ഷികളുടെ ഭാഗത്ത് നിന്നുമുള്ള സമർപ്പണങ്ങൾ

22. മറുവശത്ത്, എതിർകക്ഷികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകൻ ശ്രീ. അർദ്ധേന്ദുമൗലി കുമാർ പ്രസാദ് അപവദിത ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കവേ നിയമപരമായ യാതൊരു പിഴവും ഹൈക്കോടതി ചെയ്തതായി പറയാൻ കഴിയില്ലെന്ന് വാദിച്ച് ഈ അപ്പീലിനെ ശക്തമായി എതിർത്തു. ഹൈക്കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ച അപവദിത ഉത്തരവ് വിഷയത്തിന്റെ പ്രസക്തമായ എല്ലാ വശങ്ങളും, പ്രത്യേകിച്ച് ക്രമസമാധാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങൾ തുടങ്ങിയവയെല്ലാം മനസ്സിൽ വച്ചുകൊണ്ട് തന്നെ പുറപ്പെടുവിച്ച സമതുലിതമായ ഉത്തരവാണെന്ന് അഭിഭാഷകൻ സമർപ്പിക്കുന്നു, അതിനാൽ ഭരണഘടനയുടെ 136-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള അധികാരപരിധി ഉപയോഗിച്ച് ഈ കോടതി ഇടപെടേണ്ട യാതൊരു ആവശ്യവുമില്ല.

23. മരിച്ചയാളുടെ പിതാവ് എന്ന നിലയിൽ ആവശ്യമായ അന്തിമോപചാരങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നതിനായി മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം തനിക്ക് മൗലികാവകാശമുണ്ടെന്ന് അവകാശപ്പെടാൻ കഴിയില്ലെന്ന് അഭിഭാഷകൻ സമർപ്പിക്കുന്നു.

24.നിലവിലെ അപ്പീലിനെ എതിർക്കുന്നതിനായുള്ള മറുപടി എന്ന നിലയിൽ സത്യവാങ്മൂലത്തിൽ ഉന്നയിച്ച വാദങ്ങളിലേക്ക് അഭിഭാഷകൻ ഈ കോടതിയുടെ ശ്രദ്ധ ക്ഷണിച്ചു. പ്രസക്തമായ വാദങ്ങൾ ഈ കോടതി താഴെപ്പറയുന്ന രീതിയിൽ ഉദ്ധരിക്കുന്നു:

"4. 2022-ലെ എസ്.എൽ.പി (സി) നം. 10760-ൽ ഈ ബഹുമാനപ്പെട്ട കോടതിമുൻപാകെ നേരത്തെ, മരിച്ചുപോയ മകന്റെ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതും കൈമാറുന്നതും സംബന്ധിച്ച ആശ്വാസത്തിനായി താൻ സമ്മർദ്ദം ചെലുത്തുന്നില്ലെന്ന് ഹർജിക്കാരൻ സമർപ്പിച്ചിരുന്നു എന്നത് ബഹുമാനപൂർവ്വം സമർപ്പിക്കുന്നു. 27.06.2022 തീയതിയിൽ ബഹുമാനപ്പെട്ട ഈ കോടതി എസ്.എൽ.പി (സി) നം.10760/2022-ൽ പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിന്റെ പ്രസക്തമായ ഉദ്ധരണി താഴെക്കൊടുത്തിരിക്കുന്നു:

> *"മരിച്ചുപോയ മകന്റെ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതും കൈമാറുന്നതും സംബന്ധിച്ച് ഹൈക്കോടതിയുടെ സിംഗിൾ ജഡ്ജി അനുവദിച്ച ആദ്യ ആശ്വാസത്തിനായി അദ്ദേഹം സമ്മർദ്ദം ചെലുത്തുന്നില്ലെന്ന് ഹർജിക്കാരന്റെ അഭിഭാഷകൻ തുടക്കത്തിൽ തന്നെ പറയുന്നു."*

5. മേൽപ്പറഞ്ഞതിന് അനുസൃതമായി, ഹർജിക്കാരന്റെ മേൽപ്പറഞ്ഞ സമർപ്പണം പരിഗണിച്ച ശേഷം ബഹുമാനപ്പെട്ട ഹൈക്കോടതി ഈ അപവദിത ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചു. ബഹുമാനപ്പെട്ട ഹൈക്കോടതി 01.07.2022-ന് പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവിന്റെ പ്രസക്തമായ ഉദ്ധരണി ചുവടെ പുനർനിർമ്മിക്കുന്നു:

"7. തീർച്ചയായും, മരിച്ചുപോയ മകന്റെ മൃതദേഹം കഴിച്ചെടുക്കുന്നതും കൈമാറുന്നതും സംബന്ധിച്ച് റിട്ട് കോടതി അനുവദിച്ച ആദ്യ ആശ്വാസം നിലവിലെ 1-ാം എതിർകക്ഷി സുപ്രീം കോടതിയിൽ ഉപേക്ഷിച്ചു. അതിനാൽ, സുപ്രീം കോടതിയുടെ ഉത്തരവിൽ തിരിച്ചറിഞ്ഞ മറ്റുള്ള ഇളവുകളിൽ കക്ഷികൾക്ക് വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകരെ കേട്ടു."

6. കൂടാതെ, ഹർജിക്കാർക്കും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും (പരമാവധി 10 പേർ) മരണപ്പെട്ടയാളുടെ ഫാത്തിഹ ഖവാനി (മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ/സംസ്കാരശേഷമുള്ള പ്രാർത്ഥനകൾ) കോവിഡ്-19 മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ അനുസരിച്ച് നടപ്പാക്കേണ്ട സുരക്ഷാ നടപടികൾ കണക്കിലെടുക്കുന്നതിന് വിധേയമായി 1-ാം എതിർകക്ഷിയോട് കൂടിയാലോചിച്ച ശേഷം സമയവും തീയതിയും നിശ്ചയിച്ച് വാദ്ദെർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ നടത്താൻ അനുവദിക്കുന്ന വിധത്തിൽ ബഹുമാനപ്പെട്ട ഹൈക്കോടതി ഈ ഉത്തരവ് പാസാക്കി.

7. പൊതുജനാരോഗ്യം, സുരക്ഷ, ക്രമസമാധാനം എന്നിവയുടെ താൽപ്പര്യങ്ങൾക്കായി ബന്ധപ്പെട്ട ജില്ലാ മജിസ്ട്രേറ്റ് ചുമത്തുന്ന ന്യായമായ വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായി ഫാത്തിഹ ഖവാനി (മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ/ശവസംസ്കാരത്തിന് ശേഷമുള്ള പ്രാർത്ഥനകൾ) നടത്തുന്നതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ബഹുമാനപ്പെട്ട ഹൈക്കോടതി നൽകിയ മേൽപ്പറഞ്ഞ ആശ്വാസത്തിന് എതിർകക്ഷി സമ്മതിക്കുന്നുവെന്ന് സമർപ്പിക്കുന്നു.

8. മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം കഴിച്ചെടുക്കുന്നതും അവിടെ പ്രാർത്ഥന നടത്തുന്നതും സംബന്ധിച്ച് ഹർജിക്കാരൻ ഈ ബഹുമാനപ്പെട്ട കോടതിയിൽ തുടർന്ന് ഉന്നയിച്ച ആവശ്യത്തെ സംസ്ഥാന സുരക്ഷ, ക്രമസമാധാനം, പൊതുജനാരോഗ്യം, ശുചിത്വം എന്നിവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലും കൂടാതെ ഇത് സമാനമായ ആവശ്യങ്ങളുടെ ഒരു നീണ്ട നിര തന്നെ ഉയർന്നുവരാൻ കാരണമായേക്കുമെന്നും അത് വഴി പൊതുജനാരോഗ്യത്തിനും സുരക്ഷയ്ക്കും ഭീഷണിയാകുന്ന രീതിയിൽ സുരക്ഷാ പ്രശ്നങ്ങൾ ഉയർത്തുമെന്നും ഉള്ളതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലും മറുപടി പറയുന്ന അധികാരികൾ എതിർക്കുന്നുവെന്ന് താഴ്മയോടെ സമർപ്പിക്കുന്നു. ഇക്കാര്യത്തിൽ വിശദമായ വാദങ്ങൾ മറുപടി പറയുന്ന അധികാരി ജമ്മു കശ്മീർ ഹൈക്കോടതിയുടെ സിംഗിൾ ബെഞ്ചിനും ഡിവിഷണൽ ബെഞ്ചിനും മുമ്പാകെ സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

9. കൊല്ലപ്പെട്ടയാൾ ഒരു തീവ്രവാദ ഗ്രൂപ്പുമായി ബന്ധപ്പെട്ട തീവ്രവാദി ആയിരുന്നുവെന്നും 15.11.2021-ന് സുരക്ഷാ സേനയുമായുള്ള ഏറ്റുമുട്ടലിൽ വിവിധ തീവ്രവാദ ഗൂഢാലോചനകൾ ആസൂത്രണം ചെയ്തതിൽ കൂട്ടാളിയായ പാകിസ്ഥാൻ ആസ്ഥാനമായുള്ള തീവ്രവാദിയോടൊപ്പം കൊല്ലപ്പെട്ടുവെന്നും ബഹുമാനപൂർവ്വം സമർപ്പിക്കുന്നു.

10. കൊല്ലപ്പെട്ട തീവ്രവാദിയുടെ കൊലപാതകത്തിലേക്ക് നയിച്ച കടുത്ത വെടിവയ്പ്പ്/ഏറ്റുമുട്ടലിന് അനുസൃതമായി, അധികാരികൾ മരിച്ചയാളുടെ മതവിശ്വാസങ്ങൾക്കും ആചാരങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായി അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്തുകയും മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ പാലിച്ച് മൃതദേഹം മറവ് ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. മരിച്ചയാളുടെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്തവേ മതപരമായ ആചാരങ്ങളുടെ ലംഘനം

നടന്നതായി ബഹുമാനപ്പെട്ട ഹൈക്കോടതി ഒരിടത്തും നിരീക്ഷിച്ചിട്ടില്ലെന്ന് ബഹുമാനപൂർവ്വം സമർപ്പിക്കുന്നു.

11. ശവസംസ്കാരം കഴിഞ്ഞ് 8 മാസത്തിലേറെ കടന്നുപോയിട്ടുണ്ടെന്നും നിലവിൽ മൃതദേഹം അഴുകിയിരിക്കാമെന്നും ബഹുമാനപൂർവ്വം സമർപ്പിക്കുന്നു. അതിനാൽ, മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കുന്നത് ഒരു പ്രയോജനവും ചെയ്യില്ല, ഇത് പൊതുജനാരോഗ്യ പ്രശ്നങ്ങൾക്ക് കാരണമാകും. ശ്രീനഗറിലെ ബഹുമാനപ്പെട്ട ജമ്മു കശ്മീർ ഹൈക്കോടതിയുടെ മുമ്പാകെ ഹർജിക്കാരൻ ഈ വസ്തുതാപരമായ നിലപാട് വ്യക്തമായി അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

12. ബുർഹാൻ വാനി എന്ന ഭീകരൻ ഉൾപ്പെട്ട ഏറ്റുമുട്ടലിനെത്തുടർന്ന്, ദേശവിരുദ്ധ വികാരങ്ങൾ മഹത്വവൽക്കരിക്കപ്പെടുകയും ഇന്ത്യൻ റിപ്പബ്ലിക്കിനെതിരെ വിധ തീവ്രവാദ ഗ്രൂപ്പുകളിൽ ചേരാൻ യുവാക്കളെ പ്രേരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടുള്ള അസ്വസ്ഥജനകമായ ഒരു പ്രവണത ഉയർന്നുവന്നുവെന്ന് ബഹുമാനപൂർവ്വം സമർപ്പിക്കുന്നു. മരിച്ചയാളുടെ ഭൗതികാവശിഷ്ടങ്ങൾ കുഴിച്ചെടുക്കുന്നത് അത്തരം വികാരങ്ങൾ ജ്വലിപ്പിക്കുകയും പ്രവർത്തനങ്ങൾ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുകയും ദേശീയ സുരക്ഷയ്ക്ക് കൂടുതൽ ഭീഷണിയാകുകയും ഭീകരതയെ മഹത്വവൽക്കരിക്കുകയും ചെയ്യുമെന്ന് ബഹുമാനപൂർവ്വം സമർപ്പിക്കുന്നു.

13. താഴ്വര തീവ്രവാദ പ്രവർത്തനങ്ങളാൽ ബാധിതമാണെന്നും സുരക്ഷാ സേനയും തീവ്രവാദികളും തമ്മിൽ പതിവായി വെടിവയ്പുകൾ/ഏറ്റുമുട്ടലുകൾ ഉണ്ടെന്നും ബഹുമാനപൂർവ്വം സമർപ്പിക്കുന്നു. മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാനുള്ള ഏത് നിർദ്ദേശവും കൊല്ലപ്പെട്ട മറ്റ് തീവ്രവാദികളുടെ കുടുംബങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള സമാനമായ

അഭ്യർത്ഥനകളിലേക്ക് നയിച്ചേക്കാം, ഇത് ഇതിനകം പ്രസ്താവിക്കുകയും ബഹുമാനപ്പെട്ട ഹൈക്കോടതിയിൽ സമർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തതുപോലെ ജമ്മു കശ്മീർ കേന്ദ്രഭരണ പ്രദേശത്തെ ദേശീയ സുരക്ഷയെയും ക്രമസമാധാനത്തെയും പ്രതികൂലമായി ബാധിച്ചേക്കാം.

14. അതിനാൽ, മേൽപ്പറഞ്ഞ സമർപ്പണങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ, മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹാവശിഷ്ടങ്ങൾ കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതിനുള്ള അഭ്യർത്ഥന അനുവദിക്കരുതെന്നും, എന്നാൽ കോവിഡ് -19 മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ അനുവദിക്കുന്ന രീതിയിൽ നിലവിലുണ്ടായിരിക്കേണ്ട സുരക്ഷാനടപടികൾക്ക് വിധേയമായി 1-ാം എതിർകക്ഷിയോടെ കൂടിയാലോചിച്ച് ഒരു തീയതിയും സമയവും നിശ്ചയിച്ച് നിലവിലെ അപേക്ഷകർക്കും കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും (പരമാവധി 10 പേർ) മരിച്ചയാളുടെ ഫാത്തിഹ ഖവാനി (മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ/പ്രാർത്ഥനകൾ) നടത്തുവാനുമുള്ള നിർദ്ദേശം അനുവദിക്കാമെന്നും അതോടൊപ്പം നിലവിലെ പ്രത്യേകാനുമതി ഹർജി തള്ളണം എന്നും ബഹുമാനത്തോടെ അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നു."
[ഊന്നൽ കൊടുത്തിരിക്കുന്നു]

25. മേൽപ്പറഞ്ഞ സാഹചര്യങ്ങളിൽ, അപ്പീൽ വസ്തുതാരഹിതമാണെന്നും അതിനാൽ തള്ളണമെന്നും എതിർകക്ഷികളുടെ അഭിഭാഷകൻ വാദിച്ചു.

വിശകലനം

26. കക്ഷികളുടെ അഭിഭാഷകന്റെ വാദം കേൾക്കുകയും രേഖകൾ അവലോകനം ചെയ്യുകയും ചെയ്ത ശേഷം, ഈ കോടതിയുടെ പരിഗണനയ്ക്കായി ഇനിപ്പറയുന്ന നിയമപരമായ ചോദ്യങ്ങൾ ഉയർന്നുവരുന്നു:

എ. കൊല്ലപ്പെട്ട മകന്റെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്തുക എന്നത് ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള മൗലികാവകാശമാണെന്ന് വാദിച്ച് അപ്പീൽവാദിക്ക് (മരിച്ചയാളുടെ പിതാവ്) തന്റെ മകന്റെ മൃതദേഹം ശ്മശാനത്തിൽ നിന്ന് കുഴിച്ചെടുക്കാൻ അഭ്യർത്ഥിക്കാൻ കഴിയുമോ?

ബി. അപ്പീൽവാദിയെയും കുടുംബാംഗങ്ങളെയും ഇസ്ലാമിക ആചാരങ്ങൾ നിർവഹിക്കാൻ അനുവദിക്കുന്നതിന് മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ ഉത്തരവിടുന്നത് ഉചിതമായിരിക്കുമോ, പ്രത്യേകിച്ചും മൃതദേഹം എട്ട് മാസത്തിലേറെ മുമ്പ് കുഴിച്ചുമൂടിയതാണെങ്കിൽ?

സി. ശവസംസ്കാരത്തിന് മുമ്പ് ബഹുമാനത്തോടെ അന്തിമോപചാരങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നത് ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം പിതാവിന്റെ മൗലികാവകാശമാണെന്ന് കരുതുകയാണെങ്കിൽ, ഭരണഘടനയുടെ 136(1) അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള അതിന്റെ അധികാരപരിധി പ്രയോഗിച്ച് ഈ കോടതിക്ക് ക്രമസമാധാനം, ആരോഗ്യം മുതലായവ അപകടത്തിലാക്കി ഹൈക്കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ച ഉത്തരവ് അസാധുവാക്കുകയും ഏകദേശം ഒമ്പത് മാസത്തിന് ശേഷം മൃതശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കാനുള്ള ആശ്വാസം നൽകുകയും ചെയ്യണമോ?

ഡി.അപ്പീലിൽ അപവദിത ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിക്കുന്നതിൽ ഹൈക്കോടതി, എന്തെങ്കിലും ഗണ്യമായ പിഴവ് വരുത്തിയിട്ടുണ്ടോ?

മൃതശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കൽ

27. ഒരു ശവകുടീരം (അല്ലെങ്കിൽ ഇടയ്ക്കിടെ ഒരു ശവക്കല്ലറ) തുറക്കുന്നതും അവിടെ ഇതിനകം കുഴിച്ചിട്ടിരിക്കുന്ന മനുഷ്യാവശിഷ്ടങ്ങൾ നീക്കം ചെയ്യുന്നതും കുഴിച്ചെടുക്കലിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. 'ഡിസ്ഇന്റർമെന്റ്' എന്നും അറിയപ്പെടുന്ന ഇത്തരം കുഴിച്ചെടുക്കൽ വിവാദപരമാണ്-പുറത്തെടുക്കപ്പെട്ട അവശിഷ്ടങ്ങളെ മറ്റെവിടെയെങ്കിലും മറവ് ചെയ്യുക എന്നതാണ് ഉദ്ദേശമെങ്കിൽപ്പോലും. ശവസംസ്കാരം ശാരീരിക നിർമാർജനത്തിനുള്ള ഒരു മാർഗമായി സ്വീകരിക്കുന്ന മിക്ക സമൂഹങ്ങളും സംസ്കാരങ്ങളും പ്രധാനമായും രണ്ട് കാരണങ്ങളാൽ മരിച്ചവരുടെ ഭൗതിക വിശ്രമത്തെ തടസ്സപ്പെടുത്താനുള്ള വിമുഖത പ്രകടിപ്പിക്കുന്നു. അഴുകിയ മൃതദേഹങ്ങളിൽ നിന്ന് രോഗങ്ങൾ പകരാനുള്ള സാധ്യതയെക്കുറിച്ചുള്ള പൊതുജനാരോഗ്യ ആശങ്കകളാണ് ആദ്യത്തേത്. രണ്ടാമതായി, ശവസംസ്കാരം മരിച്ചവരെ 'സമാധാനത്തോടെ വിശ്രമിക്കാൻ' അനുവദിക്കുക എന്ന അടിസ്ഥാന ധാർമ്മിക തത്വത്തെ വ്രണപ്പെടുത്തുന്നു, ഇത് പൊതുവെ നിഷിദ്ധമായോ മതനിന്ദയായോ കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു.

28. സാധാരണയായി, കുഴിച്ചെടുക്കലിനുള്ള അഭ്യർത്ഥനകൾ രണ്ട് വിശാലമായ വിഭാഗങ്ങളായി തിരിച്ചിരിക്കുന്നു: "പൊതുതാൽപ്പര്യവും വ്യക്തിപരമായ കാരണങ്ങളും."

29. 1973-ലെ സി.ആർ.പി.സി 176(3) വകുപ്പ് ആണ് കുഴിച്ചെടുക്കാനുള്ള നിയമാനുസൃത അധികാരം കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നത്. കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ കണ്ടെത്തൽ, മറ്റ് അടിയന്തിര സാഹചര്യങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ആവശ്യങ്ങൾക്കായാണ് ഈ നടപടി അനുവദനീയം. നരഹത്യ, ക്രിമിനൽ ഗർഭച്ഛിദ്രം, മരണകാരണത്തിലെ തർക്കം, വിഷം നൽകൽ തുടങ്ങിയ കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ ഉണ്ടെന്ന് സംശയിക്കുമ്പോഴെല്ലാം പോസ്റ്റ്മോർട്ടം പരിശോധനയ്ക്കായി കുഴിച്ചെടുക്കൽ നടത്താം.

30. നിലവിലെ കേസിൽ, ഹൈദർപോറ ഏറ്റുമുട്ടലിൽ മരിച്ചയാൾ കൊല്ലപ്പെട്ടതിന് ശേഷം, മതവിശ്വാസങ്ങൾക്കും ആചാരങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായി അധികാരികൾ അന്തസ്സോടെയും ഔഖാഫ് കമ്മിറ്റിയുടെ സഹായത്തോടെയും മരിച്ചയാളുടെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്തുകയും 15.11.2021-ന് ജമ്മു കശ്മീരിൽ മറവ് ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

31. വാദ്ദേർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിൽ എല്ലാ മതപരമായ കടമകൾക്കും അനുസൃതമായി സഖൽദാര എക്സിക്യൂട്ടീവ് മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ സാന്നിധ്യത്തിൽ മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം ഔഖാഫ് കമ്മിറ്റി മാറ്റുകയും മറവ് ചെയ്യുകയും ചെയ്തു എന്നതാണ് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സത്യപ്രതിജ്ഞയിൽ പ്രസ്താവിച്ച നിലപാട്. മൃതദേഹം കഴുകി വൃത്തിയാക്കുക, ശരീരം മുഴുവൻ പൊതിഞ്ഞ് രണ്ട് വെളുത്ത തുണികൊണ്ട് ചിട്ടയായി പൊതിയുക, തുടർന്ന് ജാനസ പ്രാർത്ഥനകൾ, മരിച്ചയാളുടെ ശവകുടീരത്തിൽ മറവ് ചെയ്യുക, വിശുദ്ധ ഖുർആനിൽ നിന്നുള്ള വാക്യങ്ങൾ പാരായണം ചെയ്യുക എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്ന ഇസ്ലാമിക മതപരമായ ആചാരങ്ങൾക്കനുസൃതമായാണ് പരേതന്റെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്തിയത്. എന്നിരുന്നാലും, മകന്റെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നിർവഹിക്കുന്നത് ഒരു പിതാവെന്ന നിലയിൽ തന്റെ അവകാശമായിരുന്നെന്ന് അപ്പീൽവാദി വാദിക്കുന്നു.

ഭരണഘടനയുടെ **25,26** എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങളുടെ വ്യാപ്തി

32. മുഹമ്മദിൽ**.** ഹമീദും മറ്റൊരു **v.** ബഡി മസ്ജിദ് ട്രസ്റ്റും മറ്റുള്ളവരും, (2011) 13 എസ്.സി.സി 61 കേസിൽ ഈ കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് വിധിച്ചു:

"10. .... വഖഫ് അല്ലെങ്കിൽ ട്രസ്റ്റുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഹനഫി നിയമത്തിന്റെ 406-ാം പേജ് ഹൈക്കോടതിയുടെ മുമ്പാകെ വയ്ക്കുകയും എതിർകക്ഷികൾക്ക്

വേണ്ടി ഹാജരായ അഭിഭാഷകൻ ഈ കോടതി മുമ്പാകെ വയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ നിയമത്തിന്റെ 406-ാം പേജ്, 556-ാം പേജിലെ ഫത്വ-ഇ-ആലംഗിരിയിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ഒരു ഫത്വ വിവരിക്കുന്നു, അതിൽ 'ഒരു ശ്മശാനഭൂമി' എന്ന തലക്കെട്ടിൽ താഴെപ്പറയുന്നത് പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു:

"ഒരു മൃതദേഹം മറവ് ചെയ്താൽ, അത് ദീർഘകാലമോ ഹ്രസ്വകാലമോ ആകട്ടെ, ചില ന്യായങ്ങളില്ലാതെ അത് കുഴിച്ചെടുക്കാൻ കഴിയില്ല. എന്നാൽ ഭൂമി പിടിച്ചെടുക്കപ്പെട്ടതായി തോന്നുമ്പോഴോ അല്ലെങ്കിൽ മുൻകൂർ മോചനത്തിനുള്ള അവകാശത്തിന് കീഴിൽ മറ്റൊരാൾക്ക് അതിന് അർഹതയുണ്ടെന്ന് തോന്നുമ്പോഴോ അത് നിയമപരമായി കുഴിച്ചെടുക്കാം."

xxx xxx xxx

12. ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട്, ഗുലാം അബ്ബാസ് v. സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പി ***[(1984) 1*** *എസ്.സി.സി* ***81:1984*** *എസ്.സി.സി* ***(സി.ആർ.ഐ) 35]*** *കേസിലെ ഈ കോടതിയുടെ തീരുമാനവും പരാമർശിക്കുന്നതാണ്. ഈ തീരുമാനത്തിൽ, ഈ കോടതി ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 25,26 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങളുടെ വ്യാപ്തിയും പരിധിയും അത് കൂടാതെ ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 32-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള ഈ കോടതിയുടെ അധികാരപരിധിയും പരിഗണിച്ചു. അങ്ങനെയെങ്കിൽ, രണ്ട് മതവിഭാഗങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള ആവർത്തിച്ചുള്ള ഏറ്റുമുട്ടലുകൾക്ക് ശാശ്വത പരിഹാരം കണ്ടെത്താൻ രണ്ട് ശവകുടീരങ്ങൾ മറ്റൊരു സ്ഥലത്തേക്ക് മാറ്റാൻ കഴിയുമോ എന്ന ചോദ്യം ഉയർന്നു. ഈ പ്രശ്നത്തെ അഭിസംബോധന ചെയ്യുമ്പോൾ, ശരീഅത്ത് നിയമപ്രകാരം ശവകുടീരങ്ങൾ മാറ്റുന്നത് സംബന്ധിച്ച് നിയമപരമായ നിലപാട്*

വ്യക്തമാക്കിക്കൊണ്ട് ഡൽഹി, ബനാറസ്, പട്ന എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള മതനേതാക്കളായ മുഖ്യ മുഫ്തികളും ഷാഹി ഇമാമുകളും പുറപ്പെടുവിച്ച വിവിധ ഫത്വകൾ കോടതി പരിഗണിച്ചു.

*13. ആ ഫത്വകളെല്ലാം അവലോകനം ചെയ്ത ശേഷം, ഗുലാം അബ്ബാസ് **[(1984) 1** എസ്.സി.സി **81:1984** എസ്.സി.സി **(സി.ആർ.ഐ) 35]** കേസിൽ ഈ കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് കണ്ടെത്തി: (എസ്.സി.സി, 86-ാം താൾ , 6-ാം ഖണ്ഡിക)*

> *"6. ഈ ഫത്വകളിലെ പൊതുവായ വിഷയം എന്നത്, ശരീഅത്ത് നിയമപ്രകാരം, ശവകുടീരങ്ങളെ ബഹുമാനിക്കുന്നത് ഓരോ മുസ്ലിമിന്റെയും മതപരമായ കടമയാണ്, പഴയ ശവകുടീരങ്ങൾ കുഴിച്ചെടുത്ത ശേഷം മൃതദേഹങ്ങൾ മാറ്റുന്നത് അനുവദനീയമല്ല. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് അവരുടെ മതപരമായ അവകാശങ്ങളിൽ ഇടപെടുന്നതിന് തുല്യമാണ് എന്നതാണ്."*

എന്നിരുന്നാലും, ഓരോ വ്യക്തിയുടെയും ഓരോ മതത്തിന്റെയും അത്തരം മതപരമായ അവകാശങ്ങൾ 'ക്രമസമാധാനത്തിന്റെ താല്പര്യങ്ങൾക്ക്" വിധേയമാണെന്നും അത് നിലനിർത്തുന്നത് സമൂഹത്തിന്റെ താൽപ്പര്യത്തിന് പരമപ്രധാനമാണെന്നും കണ്ടെത്തി. ക്രമസമാധാനത്തിനായി ചില അടിയന്തിര സാഹചര്യങ്ങളിൽ ശവകുടീരങ്ങൾ മാറ്റേണ്ടത് ആവശ്യമായി വരുകയാണെങ്കിൽ, ഇത് തീർച്ചയായും ഒരു ആവശ്യമായ സാഹചര്യമായി മാറുമെന്നും, പ്രത്യേകിച്ച് 25,26 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ പ്രകാരമുള്ള മൗലികാവകാശങ്ങൾ വ്യക്തമായി ക്രമസമാധാനത്തിന് വിധേയമാക്കുന്നതിനാൽ."

[ഊന്നൽ നൽകി]

33. ഗുലാം അബ്ബാസും മറ്റുള്ളവരും **v.** സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പിയും മറ്റുള്ളവരും, (1984) 1 എസ്.സി.സി 81 കേസിൽ ഈ കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് വിധിച്ചു:

"5. ... അതിനായി സുന്നി സമുദായത്തെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്ന എതിർകക്ഷികളുടെ അഭിഭാഷകൻ ശക്തമായ ആശ്രയം നൽകിയ ഭരണഘടനയുടെ 25,26 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ തീർച്ചയായും ഇനിപ്പറയുന്നത് ഉറപ്പുനൽകുന്നു: (എ) എല്ലാ വ്യക്തികൾക്കും മനസ്സാക്ഷിയുടെയും തൊഴിലിന്റെയും മതപ്രചരണത്തിന്റെയും സ്വാതന്ത്ര്യം (ബി) എല്ലാ മതവിഭാഗങ്ങൾക്കും അല്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ ഏതെങ്കിലും ഉപവിഭാഗത്തിനും മതപരമായ കാര്യങ്ങളിലുള്ള സ്വന്തം വിഷയങ്ങൾ സ്വയം കൈകാര്യം ചെയ്യാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം. എന്നാൽ ഈ രണ്ട് മൗലികാവകാശങ്ങളും 'ക്രമസമാധാനം, ധാർമ്മികത, ആരോഗ്യം' എന്നിവയ്ക്ക് വിധേയമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. മറ്റൊരു വിധത്തിൽ പറഞ്ഞാൽ, ഈ മൗലികാവകാശങ്ങളുടെ പ്രയോഗം പരിധികളില്ലാത്തതല്ല, മറിച്ച് ക്രമസമാധാനം നിലനിർത്തുന്നതിന് വിധേയമാകണം, കൂടാതെ എതിർക്കപ്പെട്ട നിർദ്ദേശം കോടതി മുന്നോട്ടുവെയ്ക്കുകയും, സമൂഹത്തിന്റെ വിശാലമായ താൽപ്പര്യം കണക്കിലെടുത്ത്, പ്രത്യേകിച്ച് മതപരമായ ചടങ്ങുകളിലും രണ്ട് വിഭാഗങ്ങളിലെയും അംഗങ്ങൾ നടത്തുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ക്രമസമാധാനം നിലനിർത്തുവാൻ ഇത് സഹായകരമാണെന്ന് കമ്മിറ്റി ചെയർമാൻ ഇപ്പോൾ കണ്ടെത്തി....

6. ഡൽഹി, ബനാറസ്, പട്ന എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള അവരുടെ മതനേതാക്കൾ (മുഖ്യ മുഫ്തികളും ഷാഹി ഇമാമുകളും) പുറപ്പെടുവിച്ച അഞ്ച് ഫത്വകളെ

ആശ്രയിച്ച് സുന്നികളുടെ അഭിഭാഷകൻ ശരീഅത്ത് നിയമത്തിന് കീഴിലുള്ള നിലപാട് വ്യക്തമാക്കിയിരുന്നു. ശരീഅത്ത് നിയമപ്രകാരം ശവകുടീരങ്ങളെ ബഹുമാനിക്കുക എന്നത് ഓരോ മുസ്ലിമിന്റെയും മതപരമായ കടമയാണെന്നും പഴയ ശവകുടീരങ്ങളിൽ മറവ് ചെയ്ത ശേഷം മൃതദേഹങ്ങൾ മാറ്റുന്നത് അനുവദനീയമല്ലെന്നതുമാണ് ഈ ഹരജികളിലെ പൊതുവായ വിഷയം. അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് അവരുടെ മതപരമായ അവകാശങ്ങളിൽ ഇടപെടുന്നതിന് തുല്യമാണ്. ശരീഅത്ത് നിയമത്തിന് കീഴിലുള്ള ഈ നിലപാട് തീർച്ചയായും സംശയിക്കപ്പെടേണ്ടതല്ല എന്നിരുന്നാലും, മുകളിൽ വിശദീകരിച്ചതുപോലെ, ഓരോ വ്യക്തിയുടെയും ഓരോ മതവിഭാഗത്തിന്റെയും മതപരമായ അവകാശങ്ങൾ "പൊതു ക്രമത്തിന്" വിധേയമാണ്, അതിന്റെ പരിപാലനം സമൂഹത്തിന്റെ പൊതു താൽപ്പര്യത്തിൽ വളരെയധികം പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നു. ഉദാഹരണത്തിന്, കുഴിച്ചുമൂടിയ മൃതദേഹത്തെ ശല്യപ്പെടുത്താതിരിക്കാനുള്ള മതശാസനമോ അല്ലെങ്കിൽ അവകാശമോ പരിധികളില്ലാത്തതല്ല എന്നത് കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ കണ്ടെത്തുന്നതിനായി മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ അനുവദിക്കുന്ന ക്രിമിനൽ നടപടിക്രമത്തിലെ 176(3) വകുപ്പിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാണ്, ഈ വ്യവസ്ഥയാകട്ടെ പരേതന് ബാധകമായ വ്യക്തിനിയമം പരിഗണിക്കാതെ തന്നെ എല്ലാവർക്കും ബാധകമാണ്. വാസ്തവത്തിൽ, എതിർകക്ഷികൾ ആശ്രയിച്ച ഹരജികളിലൊന്ന് തന്നെ ഒരു ഹദീസ് ഉദ്ധരിച്ച് "ശവകുടീരങ്ങൾ അനാവശ്യമായി മാറ്റുന്നതും അനുവദനീയമല്ല" എന്ന് പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ട്."

[ഊന്നൽ കൊടുക്കുന്നു]

34. ആദി ശൈവ ശിവചരിയാർഗൽ നള സംഘവും മറ്റുള്ളവരും **v.** തമിഴ്നാട് സർക്കാരും മറ്റൊരാളും**,** (2016) 2 എസ്.സി.സി 725 എന്ന കേസിൽ ഈ കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് വിധിച്ചു:

"43. അതിനാൽ 25,26 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ ഉറപ്പുനൽകുന്ന അവകാശങ്ങൾക്ക് പരിമിതികൾ നിശ്ചയിരിക്കുന്നു, അവ ഭരണഘടനാപരമായി അനുവദനീയമായ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമായാണ് ആസ്വദിക്കേണ്ടത്. പലപ്പോഴും ഒരു വിശ്വാസമോ ആചാരമോ തങ്ങളുടെ മതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനങ്ങളിൽ ഒന്നാണ് എന്ന് വാദിക്കുന്ന ഒരു മതവിഭാഗത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ അവ അടിസ്ഥാനമായ വിശ്വാസമോ ആചാരമോ ആണോ എന്ന് നിർണ്ണയിക്കാൻ ആവശ്യമായി വന്നേക്കാവുന്ന സാഹചര്യങ്ങൾ ഉയർന്നുവരും. അത്തരം അവകാശവാദങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള തീരുമാനം ഭരണഘടനാ കോടതിയുടെ കടമയായി മാറുന്നു. അത്തരം നിർണ്ണയങ്ങൾ കോടതികൾക്ക് പലപ്പോഴും പ്രയാസകരമാണ് . അത്തരം ചുമതലകൾ കോടതി നിർവഹിക്കുന്നത് ഏതെങ്കിലും മതനേതൃത്വം എന്ന നിലയ്ക്കല്ല, മറിച്ച് ഭരണഘടനയുടെ മദ്ധ്യസ്ഥൻ നിലയിലുള്ള അതിന്റെ പങ്ക് കണക്കിലെടുത്താണ്.ഒരു മതാചാരം അടിസ്ഥാനപരമാണോ എന്നതിൽ കോടതി തീർപ്പ് കല്പിക്കുന്നത് തന്നെ 25,26 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ ഉറപ്പുനൽകുന്ന സ്വാതന്ത്ര്യങ്ങളെ നിഷേധിക്കുന്നുവെന്ന ഏതൊരു ആശങ്കയും ഭരണഘടനാപരമായ ആവശ്യകതയുടെ അടിത്തറ എന്ന നിലയിൽ കണക്കാക്കി ഇല്ലാതാക്കേണ്ടതുണ്ട്. അത്തരമൊരു ദൃഢനിശ്ചയമില്ലാതെ, അവകാശപ്പെടുന്ന അവകാശം ക്രമസമാധാനം, ധാർമ്മികത, ആരോഗ്യം എന്നിവയ്ക്ക് അനുസൃതമാണോ എന്നും സാമൂഹിക ക്ഷേമത്തിന്റെയും പരിഷ്കാരങ്ങളുടെയും അവിതർക്കിതവും ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെടാത്തതുമായ ആശയങ്ങൾക്ക് അനുസൃതമാണോ എന്നും ഫലപ്രദമായ

വിധിനിർണ്ണയം നടത്താൻ കഴിയില്ല. അടിസ്ഥാനപരമായ് മതപരമായ ആചാരങ്ങൾ നിർണ്ണയിക്കാൻ ജുഡീഷ്യൽ അധികാരം പ്രയോഗിക്കുന്നത്, 25,26 എന്നീ അനുച്ഛേദങ്ങൾ ഉറപ്പുനൽകുന്ന അന്തർലീനമായ അധികാരമെന്ന എല്ലായ്പ്പോഴും ലഭ്യമാണെങ്കിലും, അതിന്റെ പ്രയോഗം എല്ലായ്പ്പോഴും നിയന്ത്രിക്കുകയും പരിമിതപ്പെടുത്തുകയും വേണം എന്ന് ഉറപ്പിച്ചുകൊണ്ട് എല്ലായ്പ്പോഴും ഒരു സന്തുലിതാവസ്ഥ ഉണ്ടാക്കാൻ കഴിയും.

[ഊന്നൽ നൽകി]

35. അതിനാൽ, മേൽപ്പറഞ്ഞതിൽ നിന്ന്, ഓരോ വ്യക്തിയുടെയും ഓരോ മതത്തിന്റെയും മതപരമായ അവകാശങ്ങൾ, എന്തുതന്നെയായാലും "ക്രമസമാധാനത്തിന്" വിധേയമാണെന്ന് വ്യക്തമാണ്, അതിന്റെ പരിപാലനം സമൂഹത്തിന്റെ വിശാലമായ താല്പര്യം അനുസരിച്ച് പരമപ്രധാനമാണ്. ഈ രണ്ട് മൗലികാവകാശങ്ങളും "ക്രമസമാധാനം, ധാർമ്മികത, ആരോഗ്യം എന്നിവയ്ക്ക് വിധേയമാണ്" എന്ന് വ്യക്തമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഈ മൗലികാവകാശങ്ങളുടെ പ്രയോഗം പരിധികളില്ലാത്തതല്ല, മറിച്ച് ക്രമസമാധാനം, ധാർമ്മികത, ആരോഗ്യം എന്നിവ നിലനിർത്തുന്നതിന് വിധേയമായിരിക്കണം.

ഭരണഘടനയുടെ **21**-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം മാന്യമായ ശവസംസ്കാരത്തിനുള്ള അവകാശം

36. പണ്ടിറ്റ് പർമാനന്ദ് കതാര (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) കേസിൽ ഈ കോടതി ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു:

"3. .....ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം അന്തസ്സിനും ന്യായമായ പെരുമാറ്റത്തിനും ഉള്ള അവകാശം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യന് മാത്രമല്ല, മരണശേഷം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ശരീരത്തിനും ലഭ്യമാണ്.....

37. ആശ്രയ് അധികാർ (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) കേസിൽ ഈ കോടതി ഇങ്ങനെ വിധിച്ചു:

"1. .... ആ കത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, ഭവനരഹിതരായ മരിച്ചവരുടെ മതവിശ്വാസമനുസരിച്ച് മാന്യമായ ശവസംസ്കാരത്തിനുള്ള അവകാശത്തെക്കുറിച്ചും അത്തരം ആളുകളോടുള്ള ഭരണകൂടത്തിന്റെ ബാധ്യതയെക്കുറിച്ചും ഉയർന്നുവന്ന ഒരു പ്രധാന ചോദ്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, കത്ത് ഒരു റിട്ട് ഹർജിയായി കണക്കാക്കുകയും വാദം കേൾക്കുന്നതിനായി പട്ടികപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്തു. പ്രസ്തുത കത്തിൽ ഈ കോടതിയുടെ ഇടപെടൽ വേണമെന്നും ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാവർക്കും ആവശ്യമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ നൽകണമെന്നും അഭ്യർത്ഥിച്ചിരുന്നു, അത് വഴി റോഡിൽ വെച്ച് മരിക്കുന്ന ഒരു വ്യക്തിക്ക് സമൂഹത്തിന്റെ ഭാഗമായ ഒരു വ്യക്തിയെന്ന നിലയിൽ മാന്യമായ ദഹനക്രിയയ്ക്കോ മറവ് ചെയ്യലിനോ അവകാശവാദം ഉന്നയിക്കാൻ കഴിയും. ആ കത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നോട്ടീസ് നൽകിയിരിക്കുന്നു. അത്തരം കാര്യങ്ങളിൽ പോലീസിന്റെ പങ്ക് സൂചിപ്പിക്കുന്ന ഒരു എതിർ സത്യവാങ്മൂലം ഡെപ്യൂട്ടി പോലീസ് കമ്മീഷണർ *(*ആസ്ഥാനം*)* സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഡൽഹി മുനിസിപ്പൽ കോർപ്പറേഷനെ പ്രതിനിധീകരിച്ച്, ഡെപ്യൂട്ടി മുനിസിപ്പൽ ഹെൽത്ത് ഓഫീസർ ഡോ. സത്പാൽ ഒരു സത്യവാങ്മൂലം സമർപ്പിച്ചു, അതിൽ ഒരാൾ തെരുവിൽ മരിക്കുകയും മൃതദേഹം ആരാലും അവകാശപ്പെടാതെ അവശേഷിക്കുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ, അത് ഡൽഹി പോലീസ്

എം.സി.ഡിക്ക് കൈമാറുകയും അതിനുശേഷം മൃതദേഹം ബേല റോഡിലെ ഇലക്ട്രിക് ശ്മശാനത്തിൽ എം.സി.ഡിയുടെ ആരോഗ്യ വകുപ്പ് സൌജന്യമായി സംസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മൃതദേഹം ഒരു മുസ്ലിമിന്റെതാണെങ്കിൽ, അത് ഡൽഹി ഗേറ്റിനടുത്തുള്ള ഒരു ശ്മശാനത്തിൽ വഖഫ് ബോർഡ് മറവ് ചെയ്യുകയും ചെലവ് ഡൽഹി മുനിസിപ്പൽ കോർപ്പറേഷൻ വഹിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ആശ്രയ് അധികാർ അഭിയാന്റെ പേരിൽ ഒരു സത്യവാങ്മൂലം സമർപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. വാദം കേൾക്കുന്നതിനിടെ, ഹർജിക്കാരന് കോടതിയിൽ നിന്ന് എന്ത് മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളാണ് വേണ്ടതെന്ന് ഹർജിക്കാരനിൽ നിന്ന് അറിയാൻ കോടതി ആഗ്രഹിച്ചു, അതനുസരിച്ച്, നിർദ്ദിഷ്ട മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ ഹർജിക്കാരൻ സമർപ്പിച്ചു. ആ മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോകുമ്പോൾ, മാന്യമായ ശവസംസ്കാരം അവകാശപ്പെടുന്നതിനുപുറമെ, നിർദ്ദിഷ്ട മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ ഒരു വിശാലമായ മേഖലയെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നുവെന്ന് ഈ കോടതിക്ക് കാണാം, അത് യഥാർത്ഥ അഭ്യർത്ഥനയുടെ പരിധിയിൽ വരില്ലെന്ന് ഈ കോടതി കരുതുന്നു....."

38. രാം ശരൺ ഔത്യനുപ്രസിയിൽ (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) ഈ കോടതി ഇനിപ്പറയുന്ന അഭിപ്രായം പ്രകടിപ്പിച്ചു:

"13. .....ഇന്ന് ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം എന്നതിൽ അതിന്റെ വിസ്തൃതമായ വ്യാപ്തി അനുസരിച്ച് ഒരു മനുഷ്യന്റെ പാരമ്പര്യത്തിനും സംസ്കാരത്തിനും പൈതൃകത്തിനും ഉൾപ്പെടെ ജീവിതത്തിന് അർത്ഥം നൽകുന്നതെല്ലാം ഉൾക്കൊള്ളുന്നു എന്നത് ശരിയാണ്, ആ പൈതൃകത്തിന്റെ പൂർണ്ണ അളവിൽ കണക്കാക്കുമ്പോൾ സംരക്ഷണം തീർച്ചയായും ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദത്തിന്റെ വിപുലീകരിച്ച ആശയത്തിന്റെ ദിശയിലേക്ക് വരും. എന്നിരിക്കിലും, 21-ാം

അനുച്ഛേദം ലംഘിക്കപ്പെട്ടതിന് ഒരാൾ ആശ്വാസം തേടുമ്പോൾ, ഒരാൾ തന്റെ ജീവിതത്തിന്റെയോ സമൂഹത്തിലെ മറ്റുള്ളവരുടെയോ പൂർണ്ണതയെ ഭീഷണിപ്പെടുത്തുന്ന നേരിട്ടുള്ളതും പ്രത്യക്ഷവും പ്രകടവുമായ ചില പ്രവൃത്തികളിൽ സ്വയം ഒതുങ്ങണം."

39. വിനീത് റുയിയ (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) കേസിൽ കൽക്കട്ട ഹൈക്കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് വിധിച്ചു:

"20. *മൊത്തത്തിൽ, ഒരു ഈശ്വരവിശ്വാസിക്കോ നിരീശ്വരവാദിക്കോ ആകട്ടെ, മനഃസാക്ഷിയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യവും തൊഴിൽ സ്വാതന്ത്ര്യവും മതപരിശീലനവും ഭരണഘടനയുടെ 25-ാം അനുച്ഛേദത്തിലെ (1)-ാം വ്യവസ്ഥ പ്രകാരം സംരക്ഷിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആ ഖണ്ഡികയിലെ 'മതം' എന്ന പദത്തെ പ്രത്യക്ഷത്തിൽ മനസ്സിലാക്കുന്നത് പോലെ ഏതെങ്കിലും ഒരു മതവുമായോ മതവിഭാഗവുമായോ ബന്ധിപ്പിക്കേണ്ടതില്ല. അതിൽ വ്യക്തിപരമായ വിശ്വാസത്തിന്റെയും മനസ്സാക്ഷിയുടെയും കാര്യങ്ങളും ഉൾപ്പെടാം. ഒരു വ്യക്തിയുടെ ആത്മാർത്ഥമായ വിശ്വാസം, വിശാലമായ അർത്ഥത്തിൽ മതമായി കണക്കാക്കാവുന്ന കാര്യങ്ങൾ പിന്തുടരുന്നതിനോ ആചരിക്കുന്നതിനോ അവരെ നയിച്ചേക്കാം. ഈ ആശയം മനസ്സിൽ വെച്ചുകൊണ്ട്, അത്തരം സന്ദർഭങ്ങളിൽ വ്യത്യസ്ത മതവിഭാഗങ്ങളുടെ മതപരമായ ആചാരങ്ങൾക്കല്ല പ്രാധാന്യമെന്ന് വ്യക്തമാക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഇത് മരിച്ച വ്യക്തിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കാര്യമാണ് കൂടെ അവരുടെ ബന്ധുക്കളുടെ ബന്ധം ഏത് അളവിലും ആകാം. അടിസ്ഥാനപരമായി, മാതാപിതാക്കളും കുട്ടികളും, ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ, മുത്തച്ഛനും കൊച്ചുമക്കളും മുതലായവർ തമ്മിലുള്ള മാനുഷിക ബന്ധങ്ങൾ ഏതെങ്കിലും മതപരമായ തത്ത്വത്തെ*

അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ളതല്ല. ഇത് ഓരോ വ്യക്തിയുടെയും വിശ്വാസത്തിന്റെയും മനസ്സാക്ഷിയുടെയും കാര്യമാണ്. അത്തരമൊരു വ്യക്തി ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 25-ാം അനുച്ഛേദത്തിലെ (1)-ാം വ്യവസ്ഥ അനുസരിച്ച് മനഃസാക്ഷിയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ഏതെങ്കിലും വിശ്വാസവും സ്വതന്ത്ര തൊഴിലും അവലംബിക്കുകയാണെങ്കിൽ, അത്തരം പ്രവർത്തിയെ ക്രമസമാധാനം, ധാർമ്മികത, ആരോഗ്യം, ഭരണഘടനയുടെ മൂന്നാം ഭാഗത്തിലെ മറ്റ് വ്യവസ്ഥകൾ എന്നിവയ്ക്ക് വിധേയമായിരിക്കണമെന്ന മറു ഉടമ്പടിയിലൂടെ മാത്രമേ പരിമിതപ്പെടുത്താൻ കഴിയൂ. അത്തരം പ്രവർത്തനങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കാൻ 25-ാം അനുച്ഛേദത്തിലെ 1-ാം വ്യവസ്ഥ അനുസരിച്ച് പോലുമുള്ള അന്തർലീനമായ രീതിയാണിത്. ശവസംസ്കാര ചടങ്ങുകൾ നടത്താനുള്ള ഒരു വ്യക്തിയുടെ യോഗ്യത, അത് ദഹനവുമായോ മറവ് ചെയ്യലുമായോ ബന്ധപ്പെട്ടതാകട്ടെ, ചിലപ്പോൾ അവ മതവിഭാഗങ്ങളിൽ പോലും അംഗീകൃത സമ്പ്രദായത്തിന് സമാനമായ ഘടകങ്ങളാൽ നയിക്കപ്പെടാം. ഹിന്ദുക്കളുടെ മുഴുവനായും കണക്കിലെടുക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ ഹിന്ദുക്കൾക്കിടയിലെ തന്നെ വ്യത്യസ്ത വിഭാഗങ്ങളിലെ വൈവിധ്യമാർന്ന ആചാരങ്ങൾ നോക്കുകയാണെങ്കിൽ, ഒരു കാര്യം വ്യക്തമാണ്: ജലം, പുഷ്പങ്ങൾ അല്ലെങ്കിൽ ചില ധാന്യങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചുള്ള ആചാരപരമായ വഴിപാടുകൾ, പ്രാഥമികമായി അത്തരത്തിൽ മറവ് ചെയ്യലിനോ / ദഹിപ്പിക്കലിനോ മുൻപ് മരണപ്പെട്ടയാൾക്ക് വഴിപാടുകൾ നടത്തുന്ന വ്യക്തിയുടെ സംതൃപ്തിക്കായാണ് എന്ന നിലയിൽ കാണാവുന്നതാണ്. മരിച്ചവരുടെ അടുത്ത ബന്ധുക്കളെ സംബന്ധിച്ച് പവിത്രമായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്ന ചാരത്തിന്റെയും അസ്ഥികളുടെയും രൂപത്തിൽ മൃതദേഹാവശിഷ്ടങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നതും വിശ്വാസത്തിനും ആചാരങ്ങൾക്കും അനുസൃതമായി ആ വസ്തുക്കൾ തുടർന്നും പല കാര്യങ്ങൾക്കും ഉപയോഗിക്കുന്നത് ഉൾപ്പെടെയുള്ള ശവസംസ്കാരാനന്തര ചടങ്ങുകളും അത്തരം സമുദായങ്ങളിൽ

അംഗീകരിക്കപ്പെടുന്ന (ഇക്കാര്യത്തിൽ ഗരുഡ പുരാണം, വിഷ്ണു പുരാണം, മറ്റ് പുരാതന ഹിന്ദു ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, വിശുദ്ധ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ എന്നിവയിൽ നിന്ന് അറിവ് നേടാവുന്നതാണ്). ക്രിസ്ത്യാനികളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, വ്യത്യസ്ത വിഭാഗങ്ങളെ നോക്കുമ്പോൾ, വിവിധ സഭകളിലെ വിശ്വാസം, ആചാരം എന്നിവയെ ആശ്രയിച്ച്, മൃതദേഹങ്ങൾ മറവ് ചെയ്യുന്നതിനു മുൻപുള്ള പ്രാർത്ഥനകളും കൂടാതെ മറവ് ചെയ്തതിനു ശേഷവുമുള്ള വ്യത്യസ്ത തീയതികളിലും സമയങ്ങളിലും പ്രാർത്ഥനകൾ നടത്തുന്നതിനും വ്യവസ്ഥ ചെയ്യുന്ന സമ്പ്രദായങ്ങളുണ്ടെന്ന് കാണാൻ കഴിയും, എന്നാൽ ഇവയിൽ ചെറിയ വ്യത്യാസങ്ങളും കാണാൻ കഴിയും. അത്തരം കാര്യങ്ങളിൽ വ്യത്യസ്ത ആചാരപരമായ പ്രക്രിയകൾ നിഷ്കർഷിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്ന് വേദഗ്രന്ഥകൾ പഠിക്കുമ്പോൾ മനസ്സിലാകും. വ്യത്യസ്ത രീതികൾ നിലവിലുണ്ടെന്ന് സൂചിപ്പിക്കാൻ മാത്രമാണ് ഈ കോടതി ഇത് പരാമർശിച്ചത്. മുസ്ലീങ്ങളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം, ഒരു വശത്ത് ഹനഫികൾക്കിടയിലും (ഇന്ത്യയിൽ സുന്നികളുടെ ഭൂരിപക്ഷ വിഭാഗമായി കണക്കാക്കപ്പെടുന്നവർ), മറുവശത്ത് ഷിയകൾക്കിടയിലും വിശ്വാസങ്ങളിലും ആചാരങ്ങളിലും വ്യത്യാസമുണ്ടെങ്കിലും, മനുഷ്യാവശിഷ്ടങ്ങൾ സംസ്കരിക്കേണ്ടത് അനിവാര്യമാണെന്ന വിശ്വാസമാണ് അവരെ ഒരുമിപ്പിക്കുന്ന ഒരു വിഷയം(അൽ-ബഹർ-ഉർ-റൈഖിൽ നിന്നുള്ള ചില ഖണ്ഡികകൾ ഈ വിഷയത്തെ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നു). അവരുടെ വിശ്വാസവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പരിധിവരെ സ്വന്തം ആചാരങ്ങൾ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകാനും കുടുംബം ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. നിർദ്ദിഷ്ട സാഹചര്യങ്ങളിൽ അനുവദനീയമായ ആചാരങ്ങൾ പിന്തുടർന്ന്, മരിച്ചയാളുടെ അടുത്ത ബന്ധുക്കളുടെ പങ്കാളിത്തത്തോടെ, അനുഷ്ഠാനങ്ങളുടെ രൂപത്തിലുള്ള സങ്കീർണ്ണമായ ആചാരങ്ങൾ പാലിക്കാൻ ഇന്ത്യൻ സമൂഹത്തിന് എല്ലായ്പ്പോഴും ആഗ്രഹമുണ്ടെന്ന് തെളിയിക്കാൻ മാത്രമാണ് ഈ കോടതി ഇവയെല്ലാം പരാമർശിക്കുന്നത്.

xxx xxx xxx

23. .....മരണപ്പെട്ട വ്യക്തിയുടെ ശവസംസ്കാരം/മറവ് ചെയ്യൽ എന്നിവയ്ക്ക് മുമ്പ് അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താനുള്ള കോവിഡ്-19 ഇരയുടെ കുടുംബത്തിന്റെ അവകാശം ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദത്തിന്റെ അർത്ഥത്തിൽ മൗലികാവകാശത്തിന് തുല്യമാണ്. കോവിഡ്-19 പോലുള്ള ഒരു പകർച്ചവ്യാധി പൊട്ടിപ്പുറപ്പെട്ടതിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ പൗരന്മാർക്ക് അവരുടെ ജീവിതരീതിയിൽ നിയന്ത്രണങ്ങൾ ഏർപ്പെടുത്താനുള്ള അധികാരം പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ, അപ്രകാരം ഒരു പൗരന്റേതായ തന്റെ അടുത്തവരുടെയും പ്രിയപ്പെട്ടവരുടെയും മരണാനന്തര കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്യാനുള്ള മേൽപ്പറഞ്ഞ അവകാശം വളരെ അടിയന്തിരമായ സാഹചര്യങ്ങളിൽ ഒഴികെ ചുരുക്കപ്പെടുകയോ റദ്ദാക്കപ്പെടുകയോ ചെയ്യില്ല എന്നുറപ്പ് വരുത്താനായി സംസ്ഥാനവും പ്രാദേശിക സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും സന്തുലിതമായ ഒരു സമീപനം സ്വീകരിക്കണം.

[ഊന്നൽ നൽകി]

40. ആനന്ദി സൈമൺ **v.** സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് തമിഴ്നാട്, സർക്കാരിന്റെ ചീഫ് സെക്രട്ടറിയാൽ പ്രതിനിധീകരിക്കപ്പെടുന്നതും മറ്റുള്ളവരും (2021) 3 മാഡ് എൽ.ജെ 479-ൽ മദ്രാസ് ഹൈക്കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് വിധിച്ചു:

"16. ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം ഉറപ്പുനൽകുന്ന ജീവിതത്തിന്റെയും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെയും സംരക്ഷണം പല കേസുകളിലും ബഹുമാനപ്പെട്ട സുപ്രീം കോടതി വ്യാഖ്യാനിച്ചിട്ടുണ്ട്. സ്വകാര്യതയ്ക്കുള്ള അവകാശം, ഏകാന്ത തടവിനെതിരെയുള്ള അവകാശം, നിയമസഹായത്തിനുള്ള അവകാശം, വേഗത്തിലുള്ള വിചാരണയ്ക്കുള്ള അവകാശം തുടങ്ങിയ നിരവധി അവകാശങ്ങൾ 21-ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. മാന്യമായ ശവസംസ്കാരത്തിനുള്ള അവകാശവും ഇന്ത്യൻ ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടെന്ന് പല കേസുകളിലും ബഹുമാനപ്പെട്ട സുപ്രീം കോടതിയും നിരീക്ഷിക്കുകയും വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. മനുഷ്യന്റെ അന്തസ്സിനുള്ള അവകാശം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന മനുഷ്യർക്ക് മാത്രമായി പരിമിതപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല, മറിച്ച് മരണശേഷവും അത് ലഭ്യമാണ്....

XXX XXX XXX

34. മരിച്ചയാളുടെ കുടുംബാംഗങ്ങളെ അവരുടെ മതപരമായ ചടങ്ങുകൾ നടത്താൻ പ്രാപ്തരാക്കുന്നതിനും മൃതദേഹം അവർക്ക് ഇഷ്ടമുള്ള സ്ഥലത്ത് സംസ്കരിക്കുന്നതിനുമായി മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കുന്നതിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഒരു നിയമനിർമ്മാണ ശൂന്യതയുണ്ട്. സി.ആർ.പി.സി 176-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരവും 174(1) വകുപ്പ് പ്രകാരവും മജിസ്ട്രേറ്റിനും പോലീസ് സ്റ്റേഷന്റെ ഓഫീസർ-ഇൻ-ചാർജിനും മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ ഉത്തരവിടാനുള്ള അധികാരമുണ്ട്, ആ കേസുകൾ നിലവിലുള്ള കേസുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതല്ല, കാരണം അതിൽ അടക്കം ചെയ്ത വ്യക്തിയോ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങളോ ഏതെങ്കിലും ക്രിമിനൽ കുറ്റകൃത്യത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടായിരുന്നില്ല.

35. കോമൺ കോസ് v. യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യ ((ഡി) (2008) 5 എസ്.സി.സി 511-ൽ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യപ്പെട്ടത്) കേസിൽ പൊതുതാൽപ്പര്യത്തിന് ഹാനികരമായ രീതിയിൽ നിയമനിർമ്മാണസഭയോ എക്സിക്യൂട്ടീവോ കൈകാര്യം ചെയ്യാത്ത ഒരു ഇടമേഖല ഉണ്ടെങ്കിൽ, ജുഡീഷ്യറി ആ മേഖല കൈവശപ്പെടുത്തണമെന്ന് ബഹുമാനപ്പെട്ട സുപ്രീം കോടതി നിരീക്ഷിച്ചിരുന്നു.

36. നിയമനിർമ്മാണ ശൂന്യത സംബന്ധിച്ച മേൽപ്പറഞ്ഞ വിഭാഗത്തിലും നിലവിലെ കേസ് പെടുന്നു. <u>മൃതദേഹം സംസ്കരിക്കുന്നതിനും അവരുടെ മതവിശ്വാസം അനുസരിച്ചുള്ള സ്ഥലത്ത് ചടങ്ങുകൾ നടത്തുന്നതിനുമായി കുടുംബാംഗങ്ങൾ മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്ന കേസുകൾ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്ന ഒരു നിയമനിർമ്മാണവും ഇന്ത്യയിൽ ഇല്ല.</u>

[ഊന്നൽ നൽകി]

41. പ്രദീപ് ഗാന്ധി (മേൽപ്പറഞ്ഞ) കേസിൽ ബോംബെ ഹൈക്കോടതി ഇനിപ്പറയുന്നത് വിധിച്ചു:

"38.... നമ്മുടെ രാജ്യത്ത് നിലനിൽക്കുന്ന ഭരണസംവിധാനത്തിൽ, ഒരു സർക്കാർ തീരുമാനം എല്ലാ പൗരന്മാരെയും ഒരു പോലെ സന്തോഷിപ്പിക്കാൻ സാധ്യതയില്ല. സാധുതയുള്ള അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള വിയോജിപ്പുകൾ നയങ്ങൾ രൂപീകരിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ പുതിയ സംഭവവികാസങ്ങൾക്ക് കാരണമായേക്കാമെങ്കിലും, ഡബ്ല്യു.പി-ഐ-ൽ ഹർജിക്കാർ ഉന്നയിച്ച പ്രകൃതത്തിലുള്ള നീരസ മനോഭാവം

അസുഖകരമാണ്. ഹർജിക്കാർ മറ്റുള്ളവരുടെ വികാരങ്ങളോട് ഉദാസീനമനോഭാവം പുലർത്തുന്നവരാണെന്ന് ഈ കോടതിക്ക് കാണാൻ കഴിയുന്നു. എല്ലാ പൗരന്മാർക്കും സാഹോദര്യം ഉറപ്പാക്കാൻ ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങൾ പരിശ്രമിക്കുമെന്നും അപ്രകാരം ഒരു വ്യക്തിക്ക് അന്തസ്സ് ഉറപ്പുവരുമെന്നും ഭരണഘടനയുടെ സ്ഥാപക പിതാക്കന്മാർ കരുതി. അതാണ് ആമുഖം അനുസരിച്ചുള്ള വാഗ്ദാനം... മരിച്ചവരുടെ അവസാനത്തെ അവകാശം, അതായത്, അദ്ദേഹത്തിന്റെ/അവളുടെ മതപരമായ ആചാരങ്ങൾക്കനുസൃതമായി മാന്യമായ ശവസംസ്കാരം ഇല്ലാതാക്കാൻ ഞങ്ങൾ ഒരു കാരണവും കാണുന്നില്ല... "

42. എസ്. സേതു രാജു (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) കേസിൽ മദ്രാസ് ഹൈക്കോടതി ഇങ്ങനെ വിധിച്ചു:

"18. ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം ഉറപ്പുനൽകുന്ന ജീവിക്കാനും വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനും ഉള്ള മൗലികാവകാശത്തിന് ജുഡീഷ്യൽ പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ വഴി വിപുലമായ അർത്ഥം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. മനുഷ്യന് അന്തസ്സോടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശത്തിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു എന്ന് വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. നമ്മുടെ പാരമ്പര്യവും സംസ്കാരവും അനുസരിച്ച്, ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യന് നൽകണമെന്ന് കരുതുന്ന അതേ മാനുഷിക അന്തസ്സ് (അല്ലെങ്കിൽ കൂടുതൽ) മരിച്ച ഒരു വ്യക്തിക്കും നൽകണം. ഒരു വ്യക്തിയുടെ മൃതദേഹം മാന്യമായി ദഹിപ്പിക്കാനോ സംസ്കരിക്കാനോ ഉള്ള അവകാശം അത്തരം മാനുഷിക അന്തസ്സിനുള്ള അവകാശത്തിന്റെ ഭാഗമായി കണക്കാക്കണം... "

43. വികാസ് ചന്ദ്ര **@**ഉദ്ധു ബാബ **v.** യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യയും മറ്റുള്ളവരും., 2008 എസ്.സി.സി ഓൺലൈൻ പാറ്റ് 905: (2008) 2 പി.എൽ.ജെ.ആർ 127- കേസിൽ പട്ന ഹൈക്കോടതി ഇപ്രകാരം വിധിച്ചു:

> *"5. ... പട്ന മെഡിക്കൽ കോളേജ് & ആശുപത്രി ഉദ്യോഗസ്ഥരോ സംസ്ഥാന ഉദ്യോഗസ്ഥരോ ആരും അവകാശപ്പെടാത്തതും ആരാലും തിരിച്ചറിയപ്പെടാത്തതുമായ മൃതദേഹങ്ങൾ നിയമത്തിന് അനുസൃതമായി സംസ്കരിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു, മരിച്ചവരോട് അങ്ങേയറ്റം ബഹുമാനത്തോടെ, അന്ത്യകർമങ്ങൾ മരിച്ചയാളുടെ അറിയപ്പെടുന്ന മതവിശ്വാസം മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കുമെങ്കിൽ അതിന് അനുസൃതമായിരിക്കാം."*

44. റാംജി സിംഗ് **@**മുജീബ് ഭായ് **v.** സ്റ്റേറ്റ് ഓഫ് യു.പിയും മറ്റുള്ളവരും., (2009) 5 ഓൾ എൽ.ജെ 376 കേസിൽ, അലഹബാദ് ഹൈക്കോടതി ഇങ്ങനെ വിധിച്ചു:

> *"17. 21-*ാം അനുച്ഛേദത്തിലെ 'വ്യക്തി' എന്ന വാക്കും പ്രയോഗവും ഒരു പരിമിതമായ അർത്ഥത്തിൽ ഒരു മരിച്ച വ്യക്തിയെ ഉൾക്കൊള്ളുന്നുവെന്നും, മനുഷ്യന് അന്തസ്സോടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം ഉൾപ്പെടുന്ന ഒരാളുടെ ജീവിതത്തിനുള്ള അവകാശത്തിന് ,തന്റെ പാരമ്പര്യത്തിനും സംസ്കാരത്തിനും അദ്ദേഹം പിന്തുടരുന്നതായി അവകാശപ്പെടുന്ന മതത്തിനും വിധേയമായി ജീവിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ അദ്ദേഹം അർഹിക്കുന്ന ബഹുമാനത്തോടെ തന്റെ മൃതശരീരത്തെ പരിഗണിക്കുക എന്ന ഒരു വിപുലമായ അർത്ഥമുണ്ടെന്നും ഈ കോടതി കണ്ടെത്തുന്നു. ഒരു കുറ്റകൃത്യം സ്ഥാപിക്കുക, മരണകാരണം കണ്ടെത്തുക, പോസ്റ്റ്മോർട്ടത്തിന് വിധേയമാക്കുക, ഏതെങ്കിലും ശാസ്ത്രീയ അന്വേഷണം, മെഡിക്കൽ വിദ്യാഭ്യാസം,

അല്ലെങ്കിൽ നിയമത്തിന് അനുസൃതമായി മറ്റൊരു വ്യക്തിയുടെ ജീവൻ രക്ഷിക്കുക എന്നീ കാര്യങ്ങൾക്കായി ആവശ്യമില്ലെങ്കിൽ, മരിച്ച വ്യക്തിയുടെ മൃതദേഹം അന്തസ്സോടെ പരിഗണിക്കാൻ അനുവദിച്ചുകൊണ്ട് ഭരണകൂടം അതിനെ ബഹുമാനിക്കണം, മൃതദേഹം സംരക്ഷിക്കുകയും അത് മനുഷ്യന്റെ അന്തസ്സിന് അനുസൃതമായി സംസ്കരിക്കുകയും വേണം.

ഭരണഘടനയുടെ **136**-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള സുപ്രീം കോടതിയുടെ വ്യാപ്തിയും അധികാരങ്ങളും

45. ഭരണഘടനയുടെ 136-ാം അനുച്ഛേദം, സായുധ സേനയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഏതെങ്കിലും നിയമത്തിന് കീഴിലായി രൂപീകരിച്ച ഏതെങ്കിലും കോടതിയോ ട്രൈബ്യൂണലോ ഒഴികെ മറ്റേതൊരു കോടതിയോ ട്രൈബ്യൂണലോ പുറപ്പെടുവിച്ചതോ വിധിപറഞ്ഞതോ ആയ ഏതെങ്കിലും കാരണത്തിലോ വിഷയത്തിലോ ഉള്ള ഏതെങ്കിലും വിധിന്യായം, വിധി, തീർപ്പ്, ശിക്ഷ, ഉത്തരവ് എന്നിവയ്ക്കെതിരെ സുപ്രീം കോടതിയിക്ക് പ്രത്യേകാനുമതി നൽകാൻ അധികാരം നൽകുന്നു. അതിന്റെ പൂർണ്ണരൂപം ചുവടെ:

"136. സുപ്രീം കോടതിയിൽ അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള പ്രത്യേകാനുമതി.- (1) ഈ അധ്യായത്തിൽ ഉള്ളത് എന്തുതന്നെയായലും, സുപ്രീം കോടതിക്ക്, അതിന്റെ വിവേചനാധികാരം പ്രയോഗിച്ച് ഇന്ത്യയുടെ പ്രദേശത്തിനുള്ളിലെ ഏതെങ്കിലും കോടതിയോ ട്രിബ്യൂണലോ പാസാക്കിയതോ പുറപ്പെടുവിച്ചതോ ആയ ഏതെങ്കിലും വിധിന്യായം, വിധി, തീർപ്പ്, ശിക്ഷ അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തരവ് എന്നിവയിൽ നിന്ന് അപ്പീൽ നൽകാൻ പ്രത്യേകാനുമതി നൽകാം.

(2) സായുധ സേനയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഏതെങ്കിലും നിയമത്തിന് കീഴിലായി രൂപീകരിച്ച ഏതെങ്കിലും കോടതിയോ ട്രൈബ്യൂണലോ പുറപ്പെടുവിച്ചതോ വിധി പറഞ്ഞതോ ആയ ഏതെങ്കിലും വിധിന്യായത്തിനോ തീർപ്പിനോ ശിക്ഷയ്ക്കോ ഉത്തരവിനോ (1)-ാം ഖണ്ഡത്തിലെ യാതൊന്നും ബാധകമായിരിക്കില്ല."

46. 136-ാം അനുച്ഛേദം നൽകുന്ന അധികാരപരിധി രണ്ട് ഘട്ടങ്ങളായി വിഭജിക്കാവുന്നതാണ്: ആദ്യ ഘട്ടം അപ്പീൽ സമർപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രത്യേകാനുമതി അപേക്ഷ തീർപ്പാക്കുന്നത് വരെയാണ്, രണ്ടാം ഘട്ടം അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള അനുമതി നൽകുകയും പ്രത്യേകാനുമതി ഹർജി അപ്പീലായി പരിവർത്തനം ചെയ്യുകയും ചെയ്യുകയോ ചെയ്താൽ ആരംഭിക്കുന്നു. കുഞ്ഞയമ്മദ് **v.** കേരള സംസ്ഥാനം, (2000) 6 എസ്.സി.സി 359-ൽ ഈ കോടതി സംഗ്രഹിച്ച നിയമപരമായ നിലപാട്; ഖോഡേ ഡിസ്റ്റിലറീസ് ലിമിറ്റഡ് **v.** ശ്രീ മഹാദേശ്വര സഹകാര സക്കാരെ കർഖാനെ ലിമിറ്റഡ്, (2019) 4 എസ്.സി.സി 376 കേസിൽ രണ്ട് ഘട്ടങ്ങളുടെ വ്യാപ്തി സംബന്ധിച്ച് സ്ഥിരീകരിക്കപ്പെട്ടത് ചുവടെ വായിക്കുന്നു:-

"(എ) അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള പ്രത്യേകാനുമതിക്കുള്ള ഹർജി പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, ഹർജിക്കാരന് അത്തരം അനുമതി നൽകണോ വേണ്ടയോ എന്ന് പരിശോധിക്കാൻ കോടതിയോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നു. അത്തരമൊരു ഹർജി പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, കോടതി അതിന്റെ അപ്പീൽ അധികാരപരിധി പ്രയോഗിക്കുന്നില്ല; അപ്പീൽ നൽകാനോ അനുവദിക്കാതിരിക്കാനോ ഉള്ള തങ്ങളുടെ വിവേചനാധികാരം പ്രയോഗിക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്യുന്നത്. സുപ്രീം കോടതിയുടെ അപ്പീൽ രംഗത്ത് പ്രവേശിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നുവെങ്കിലും ഹർജിക്കാരൻ അപ്പോഴും പ്രവേശന കവാടത്തിന് പുറത്താണ്. അദ്ദേഹം പ്രവേശിക്കുന്നുണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നത്

പ്രത്യേകാനുമതിക്കായുള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ അപേക്ഷയുടെ വിധിയെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കും.

(ബി) അപ്പീൽ നൽകാൻ അനുമതി തേടുന്ന ഹർജി തള്ളുകയാണെങ്കിൽ, കോടതിയുടെ അപ്പീൽ അധികാരപരിധി അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നതിനുള്ള ഒരു കേസ് ഉണ്ടാക്കിയിട്ടില്ലെന്ന കോടതിയുടെ അഭിപ്രായപ്രകടനമാണ് അത്.

(സി) അപ്പീൽ നൽകാൻ അനുമതി നൽകിയാൽ, കോടതിയുടെ അപ്പീൽ അധികാരപരിധി അവിടെ ഉപയോഗിക്കപ്പെടുന്നു; അപ്പീൽ മേഖലയിലേക്കുള്ള പ്രവേശന കവാടം തുറക്കുന്നു. ഹർജിക്കാരൻ ഉള്ളിൽ പ്രവേശിക്കുന്നു, അദ്ദേഹത്തെ നേരിടാൻ എതിർകക്ഷിയോട് ആവശ്യപ്പെടാം, എന്നിരുന്നാലും ഉചിതമായ ഒരു കേസിൽ, അപ്പീൽ നൽകാൻ അനുമതി നൽകിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, എതിർകക്ഷിയെ ശ്രദ്ധിക്കാതെ തന്നെ കോടതിക്ക് അപ്പീൽ തള്ളുകയും ചെയ്യാം.

(ഡി) അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള പ്രത്യേകാനുമതി സംബന്ധിച്ച ഒരു ഹർജി സമർപ്പിച്ചിട്ടും, അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള അനുമതി ആവശ്യപ്പെട്ട വിധിന്യായമോ, വിധിയോ അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തരവോ കക്ഷികൾക്കിടയിൽ അന്തിമവും ഫലപ്രദവും നിർബന്ധമായി ബാധകവുമാണ്. അപ്പീൽ നൽകാൻ അനുമതി നൽകിക്കഴിഞ്ഞാൽ, അപ്പീലിന് വിധേയമായ വിധിന്യായത്തിന്റെയോ വിധിയുടെയോ അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തരവിന്റെയോ അന്തിമത അപകടത്തിലാകുന്നു, എന്നിരുന്നാലും വെല്ലുവിളി നേരിടുന്ന വിധിന്യായത്തിന്റെയോ, വിധിയുടെയോ അല്ലെങ്കിൽ ഉത്തരവിന്റെയോ പ്രവർത്തനം അത് അസാധുവാക്കുകയോ അല്ലെങ്കിൽ ഒരു പ്രത്യേക ഉത്തരവ് പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടോ സ്റ്റേ ചെയ്തുകൊണ്ടോ അല്ലെങ്കിൽ റദ്ദാക്കിക്കൊണ്ടോ

കോടതി തടഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ അതിന്റെ നടപ്പാക്കൽ കക്ഷികൾക്കിടയിൽ നിർബന്ധിതവും ഫലപ്രദവുമായി തുടരുന്നു.

[ഐ.ഡി, താൾ, 14-ാം ഖണ്ഡിക .]

47. പ്രീതം സിംഗ് ***v.*** സ്റ്റേറ്റ്, എ.ഐ.ആർ 1950 എസ്.സി 169 കേസിൽ, ഈ കോടതിയുടെ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച് ഭരണഘടനയുടെ 136-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം ഈ കോടതിയുടെ വ്യാപ്തിയും അധികാരങ്ങളും വിശദമായി വിശദീകരിച്ചു:

"9. *136-ാം അനുച്ഛേദം തൊട്ടുമുൻപത്തെ അനുച്ഛേദത്തോടൊപ്പം ശ്രദ്ധാപൂർവ്വം പരിശോധിച്ചാൽ, ഈ കോടതിക്ക് കീഴിൽ നിക്ഷിപ്തമായ വിശാലമായ വിവേചനാധികാരം മിതമായും അസാധാരണമായ കേസുകളിൽ മാത്രമേ ഉപയോഗിക്കാവൂ എന്നും സാധ്യമാകുന്നിടത്തോളം ഈ അനുച്ഛേദത്തിന് കീഴിൽ അതിന് മുന്നിൽ വരാൻ കഴിയുന്ന വിശാലമായ കാര്യങ്ങളിൽ പ്രത്യേകാനുമതി നൽകുന്നതിൽ കൂടുതലായോ കുറവായോ ഏകീകൃത മാനദണ്ഡം സ്വീകരിക്കണമെന്നും വ്യക്തമാണെന്ന് തോന്നുന്നു.* ഈ അനുച്ഛേദം അനുസരിച്ച്, സിവിൽ കേസുകൾ, ക്രിമിനൽ കേസുകൾ, ആദായനികുതി കേസുകൾ, വിവിധ തരത്തിലുള്ള ട്രൈബ്യൂണലുകൾക്ക് മുമ്പാകെ വരുന്ന കേസുകൾ, മറ്റ് പല കേസുകൾ എന്നിവയിൽ കോടതിക്ക് പ്രത്യേകാനുമതി അനുവദിക്കാം. *പ്രത്യേക സാഹചര്യങ്ങൾ നിലനിൽക്കുന്നതായി കാണിക്കുന്ന കേസുകളിൽ മാത്രം അപ്പീൽ നൽകാൻ കോടതി പ്രത്യേകാനുമതി നൽകണം എന്നതാണ് ഈ കോടതിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ഈ സാഹചര്യങ്ങളിൽ നിഷ്കർഷിക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരേയൊരു ഏകീകൃത മാനദണ്ഡം.* ക്രിമിനൽ കേസുകളിൽ പ്രത്യേകാനുമതി നൽകുന്നതിനുള്ള ചില തത്വങ്ങൾ കാലാകാലങ്ങളിൽ സ്ഥാപിക്കാൻ പ്രിവി കൌൺസിൽ

ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്, അവ കപിൽഡിയോ v. കിങ്ങിൽ ഫെഡറൽ കോടതി പുന:പരിശോധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചിലപ്പോഴൊക്കെ പ്രിവി കൌൺസിലിനെ ബാധിക്കുന്ന ഭരണഘടനാപരവും ഭരണപരവുമായ കാരണങ്ങൾ ഈ കോടതിക്ക് ബാധകമല്ല എന്നതിനാൽ അവ വളരെ കർക്കശമായി പിന്തുടരാൻ ഈ കോടതി ബാധ്യസ്ഥരല്ലെങ്കിലും, ആ തത്വങ്ങളിൽ ചിലത് പല കേസുകളിലും പ്രത്യേകാനുമതി നൽകുന്നതിൽ ഈ കോടതിയുടെ വിവേചനാധികാരം അഭ്യർത്ഥിക്കുന്നതിനുള്ള നല്ല അടിസ്ഥാനം നൽകും എന്ന അർത്ഥത്തിൽ ഉപയോഗപ്രദമാണ്. *പൊതുവായി പറഞ്ഞാൽ, അസാധാരണവും സവിശേഷവുമായ സാഹചര്യങ്ങൾ നിലവിലുണ്ടെന്നും ഗണ്യവും ഗുരുതരവുമായ അനീതി നടന്നിട്ടുണ്ടെന്നും നിലവിലെ കേസ് അപ്പീൽ ചെയ്ത തീരുമാനത്തിന്റെ പുനരവലോകനം ആവശ്യപ്പെടും മതിയായ ഗൗരവമുള്ളതാണെന്നും സ്ഥാപിതമാകാത്ത പക്ഷം ഈ കോടതി പ്രത്യേകാനുമതി നൽകില്ല.* നിലവിലെ കേസ്, ഈ കോടതിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ, ഈ വ്യവസ്ഥകളൊന്നും പാലിക്കാത്തതിനാൽ, ഹൈക്കോടതിയുടെ തീരുമാനത്തിൽ ഈ കോടതിക്ക് ഇടപെടാൻ കഴിയില്ല, അപ്പീൽ തള്ളണം."

[ഊന്നൽ നൽകി]

48. ബിജൈനഗറിലെ ദേവിലാൽ മഹാജന്റെ മകൻ ഹേം രാജ്, ശിക്ഷിക്കപ്പെട്ട തടവുകാരൻ, നിലവിൽ സെൻട്രൽ ജയിലിൽ, അജ്മീർ **v.** അജ്മീർ സംസ്ഥാനം, എ.ഐ.ആർ 1954 എസ്.സി 462 കേസിൽ മൂന്നംഗ ബെഞ്ച് താഴെപ്പറയുന്നത് വിധിക്കുകയുണ്ടായി:

"2. അസാധാരണവും സവിശേഷവുമായ സാഹചര്യങ്ങൾ നിലവിലുണ്ടെന്നും, ഗണ്യവും ഗുരുതരവുമായ അനീതി നടന്നിട്ടുണ്ടെന്നും, ചോദ്യം ചെയ്യപ്പെട്ട കേസ് അപ്പീൽ ചെയ്ത തീരുമാനത്തിന്റെ പുനരവലോകനം ആവശ്യമാകത്തക്ക മതിയായ ഗൌരവമുള്ളതാണെന്നും സ്ഥാപിക്കാത്ത പക്ഷം, ഈ കോടതി ഭരണഘടനയുടെ 136(1) അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള മറികടക്കാനുള്ള അധികാരങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കില്ല, കൂടാതെ പ്രത്യേകാനുമതി മുഖേന അപ്പീൽ സ്വീകരിച്ചു എന്ന സാഹചര്യം പുതുതായി ഒരു കേസ് തുറക്കാനും വസ്തുതാപരമായ എല്ലാ കണ്ടെത്തലുകളും ചോദ്യം ചെയ്യാനും ഹൈക്കോടതിയിൽ ഉന്നയിക്കാവുന്ന എല്ലാ കാര്യങ്ങളും ഉയർത്താനും അപ്പീൽവാദിക്ക് അർഹത നൽകുന്നില്ല. അന്തിമ വാദം കേൾക്കലിൽ പോലും, അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള അനുമതി ആവശ്യപ്പെടുമ്പോൾ പ്രാഥമിക ഘട്ടത്തിൽ അഭ്യർത്ഥിക്കാൻ യോഗ്യമായ പോയിന്റുകൾ മാത്രമേ അഭ്യർത്ഥിക്കാൻ കഴിയൂ. ഈ രണ്ട് അപ്പീലുകളിലും ഈ പരീക്ഷ തൃപ്തിപ്പെടുത്തുന്നുണ്ടോ എന്നതാണ് പരിഗണിക്കേണ്ട ചോദ്യം. രണ്ട് അപ്പീലുകളിലും ബന്ധപ്പെട്ട അഭിഭാഷകരെ കേട്ടതിനുശേഷം, മുകളിൽ പറഞ്ഞ നിയമത്തിന് കീഴിൽ വരുന്ന ചോദ്യങ്ങളൊന്നും അവരിൽ ആരും ഉന്നയിക്കുന്നില്ലെന്ന് ഈ കോടതിക്ക് ബോധ്യം വന്നിരിക്കുന്നു.

[ഊന്നൽ നൽകി]

49. പി.എസ്.ആർ സദാനന്തം ***v.*** അരുണാചലവും മറ്റൊരാളും, (1980) 3 എസ്.സി.സി 141 കേസിൽ ഈ കോടതിയുടെ ഭരണഘടനാ ബെഞ്ച്. ഭരണഘടനയുടെ 136-ാം അനുച്ഛേദം താഴെപ്പറയുന്ന രീതിയിൽ വിശദീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്:

"7. ..... വ്യക്തമായ വാക്കുകളിൽ 136-ാം അനുച്ഛേദം ഒരു കക്ഷിക്ക് അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള അവകാശം നൽകുന്നില്ലെങ്കിലും ഉചിതമായ കേസുകളിൽ ഇടപെടാൻ സുപ്രീം കോടതിക്ക് വിശാലമായ വിവേചനാധികാരം നൽകുന്നു. വിവേചനാധികാരം ഗണ്യമാണെങ്കിലും അത് കോടതിയുടെ അധികാരവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. 21-ാം അനുച്ഛേദം അനുശാസിക്കുന്ന ന്യായമായ നടപടിക്രമമാണോ ഇത് സൂചിപ്പിക്കുന്നത് എന്നതാണ് ചോദ്യം. ഈ കോടതിയുടെ കാഴ്ചപ്പാടിൽ, അത് അപ്രകാരമാണ്. 136-ാം അനുച്ഛേദം ഒരു പ്രത്യേക അധികാരപരിധിയാണ്. ഇത് അവശേഷിക്കുന്ന കാര്യങ്ങളെ സംബന്ധിച്ച അധികാരമാണ്; അതിന്റെ വ്യാപ്തി അസാധാരണമാണ്. അനീതി ഇല്ലാതാക്കാൻ നോക്കുമ്പോൾ അതിന്റെ പരിധി ആകാശം മുട്ടും വരെയാണ്. അനീതി എവിടെയാണോ ഉള്ളത് അവിടെ ഇടപെടുന്നതിലൂടെ ഈ കോടതി സ്വന്തം ധർമ്മം നിറവേറ്റുന്നു, പൊതുവായ കേസുകളിൽ ഈ അധികാരം പ്രധാനമായും 136-ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ നിന്നാണ് ലഭിക്കുന്നത്. ഈ അധികാരം കോടതിയിൽ ആഗ്രഹിക്കുന്ന രീതിയിലെല്ലാം വിനിയോഗിക്കാവുന്നതാണോ? വിനിയോഗിക്കേണ്ട രീതിയിലും സന്ദർഭങ്ങളിലും നടപടിക്രമപരമായ പരിമിതികൾ യാതൊന്നുമില്ലേ? 136-ാം അനുച്ഛേദത്തിന് കീഴിൽ ഒരു കേസ് കേൾക്കുമ്പോൾ, അനുമതി നൽകുന്ന കാര്യത്തിലോ അല്ലെങ്കിൽ അത്തരം അനുമതി നൽകിയതിനു ശേഷമോ അപ്പീൽ അന്തിമമായി തീർപ്പാക്കുന്നതിൽ നീതിപൂർവ്വം പ്രവർത്തിക്കേണ്ട ബാധ്യത ഇല്ലേ? സുപ്രീം കോടതിയിൽ നിക്ഷിപ്തമായ അധികാരത്തിൽ അനിവാര്യമായും അന്തർലീനമായ ഒരു നടപടിക്രമം ഉണ്ടെന്നതിൽ ഈ കോടതിക്ക് യാതൊരു സംശയവുമില്ല. 136-ാം അനുച്ഛേദം പരമോന്നത കോടതിക്ക് അധികാരപരിധി നൽകുന്നുവെന്ന് ഓർമ്മിക്കേണ്ടതാണ്. നമ്മുടെ നിയമശാസ്ത്രത്തിലെ മുൻഗാമികളാൽ നന്നായി സ്ഥാപിതമായ ജുഡീഷ്യൽ

തത്വങ്ങൾ സൂക്ഷ്മമായി പാലിച്ചുകൊണ്ട് രാജ്യത്തെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന ജഡ്ജിമാർ ഇത് പ്രയോഗിക്കണമെന്ന് തന്നെയാണ് 136-ാം അനുച്ഛേദത്തിന്റെ നിബന്ധനകളിൽ തന്നെ സ്ഥാപക പിതാക്കന്മാർ തീർച്ചയായും ഉദ്ദേശിച്ചിരുന്നത്. ജുഡീഷ്യൽ വിവേചനാധികാരം നിയന്ത്രിതമായ അധികാരമാണ്, ഏകപക്ഷീയമായ തന്നിഷ്ടപരമായ തീരുമാനങ്ങൾ അല്ല. കാർഡോസോ, ഗംഭീരമായ കൃത്യതയോടെ ഇനിപ്പറയുന്നത് നിരീക്ഷിച്ചു: [ബെഞ്ചമിൻ കാർഡോസോ: ദി നേച്ചർ ഓഫ് ദി ജുഡീഷ്യൽ പ്രോസസ്, യേൽ സർവ്വകലാശാല പ്രസ്സ്, (1921)]

> *"ഒരു ജഡ്ജി സ്വതന്ത്രൻ ആണെങ്കിൽ പോലും അപരിമിതമായ സ്വാതന്ത്ര്യം അല്ല അദ്ദേഹത്തിനുള്ളത്. ഇച്ഛാനുസൃതം പുതിയ നിയമങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിന് കഴിയില്ല. അദ്ദേഹം സൌന്ദര്യത്തെയോ നന്മയെ സംബന്ധിച്ച സ്വന്തം ആദർശത്തെ പിന്തുടരുന്ന ഒരു വീരനായകൻ അല്ല. വിശ്രുത തത്വങ്ങളിൽ നിന്ന് അദ്ദേഹം പ്രചോദനം ഉൾക്കൊള്ളണം. പെട്ടെന്നുള്ള വികാരങ്ങൾക്ക് മുൻപിലോ, അവ്യക്തവും അനിയന്ത്രിതവുമായ നന്മയ്ക്ക് മുൻപിലോ അദ്ദേഹം കീഴ്പ്പെടാൻ പാടില്ല. അദ്ദേഹത്തിന്റെ വിവേചനാധികാരം പാരമ്പര്യത്താൽ രൂപപ്പെട്ടിരിക്കണം, മുൻതീരുമാനങ്ങളാലുള്ള സാദൃശ്യത്താൽ നയിക്കപ്പെടണം, വ്യവസ്ഥയാൽ ചിട്ടപ്പെട്ടിരിക്കണം കൂടാതെ 'സമൂഹത്തിലെ ക്രമം എന്ന ആദിപുരാതന ആവശ്യകതയ്ക്ക്' കീഴ്പ്പെട്ടിരിക്കണം. ഈ പരിമിതകൾപ്പുറവും വിശാലമായ വിവേചനാധികാരം നിലകൊള്ളുന്നുണ്ട്."*

8. 136-ാം അനുച്ഛേദത്തിന് ഒരു സംയോജിത ഘടനയാണുള്ളതെന്ന് വ്യക്തമാണ്- അത് ഒരേ സമയം അധികാരവും നടപടിക്രമവുമാണ്; അത് സുപ്രീം കോടതിയിൽ അധികാരപരിധി നിക്ഷിപ്തമാക്കുന്നു എന്നതിനാൽ അധികാരം ആകുന്നു; അതിൽ അത് ഒരു വാദം കേൾക്കൽ രീതി നിശ്ചയിക്കുന്നു എന്നതിനാൽ നടപടിക്രമവും. കോടതി പ്രക്രിയയുടെ സവിശേഷതയായ ജുഡീഷ്യൽ വിവേചനാധികാരവും വാദം കേൾക്കൽ രീതിയും പ്രയോഗിക്കാൻ ഇത് നിർബന്ധിതമാക്കുന്നു. ചുരുക്കത്തിൽ, 136-ാം അനുച്ഛേദത്തിന്റെ വ്യവസ്ഥകളിൽ 21-ാം അനുച്ഛേദത്തിന്റെ ആവശ്യം നിറവേറ്റുന്ന അധികാരത്തിന്റെയും നടപടിക്രമത്തിന്റെയും അന്തർലീനമായ നിഷ്കർഷകൾ ഉണ്ട്.

9. ഈ പ്രശ്നത്തെ അൽപ്പം വ്യത്യസ്തമായി പരിശോധിക്കാം. 21-ാം അനുച്ഛേദം 136-ാം അനുച്ഛേദവുമായി ചേർത്ത് വായിക്കേണ്ടതുണ്ടെങ്കിൽ, കോടതിക്ക് നൽകാനോ നിരസിക്കാനോ കഴിയുന്ന പ്രത്യേകാനുമതിയിൽ ന്യായമായ നടപടിക്രമം ഉൾക്കൊണ്ടിട്ടുണ്ട് എന്ന നിഗമനത്തിലേക്ക് എത്താവുന്നതാണ്. കുറ്റവിമുക്തനാക്കിയതിനെതിരെ അപ്പീൽ നൽകാനുള്ള അനുമതിക്കായി ഒരു മോഷൻ സമർപ്പിക്കുമ്പോൾ, ആ നടപടിയിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുള്ള അപകടത്തിന്റെ ഗൗരവം ഈ കോടതി പരിഗണിക്കുന്നു. 136-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള ഹർജി പരിഗണിക്കുമ്പോൾ, സ്വാതന്ത്ര്യത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചോദ്യം, കോടതിയിൽ നിന്ന് അത്തരം അനുമതി തേടുന്ന വ്യക്തി, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം, പ്രത്യേകാനുമതി നൽകാൻ കോടതിയെ പ്രേരിപ്പിക്കുന്ന പ്രസക്തമായ ഘടകങ്ങൾ എന്നിവയിൽ കോടതി ശ്രദ്ധ ചെലുത്തുമെന്ന് കരുതുന്നത് ന്യായമാണ്. നടപടിക്രമപരമായ സാഹചര്യങ്ങളെയും മാനദണ്ഡങ്ങളെയും കുറിച്ചുള്ള ഈ കാഴ്ചപ്പാട് 136-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം

കോടതിയുടെ അധികാരപരിധിയിൽ വരുമ്പോൾ, 21-ാം അനുച്ഛേദത്തിൽ സൂചിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന ന്യായമായ നടപടിക്രമത്തിന്റെ ആവശ്യകത വേണ്ട വിധത്തിൽ പാലിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന നിഗമനത്തിലേക്ക് ന്യായമായും എത്താവുന്നതാണ്.

XXX XXX XXX

11. വിവേചനാധികാരം എത്രത്തോളം വിശാലമായിരിക്കുന്നുവോ അത്രത്തോളം മിതമായിരിക്കണം അതിന്റെ പ്രയോഗം. കക്ഷികൾ പലപ്പോഴും ഈ അധികാരപരിധിയെ "പ്രകോപിപ്പിക്കുന്നു" എങ്കിലും, ഈ അധികാരത്തെ അപൂർവ്വമായി മാത്രമേ പ്രയോഗിക്കുകയുള്ളൂ എന്ന് ഈ കോടതി ഊന്നിപ്പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മാത്രമല്ല, പ്രത്യേക സാഹചര്യങ്ങളിലൊഴികെ, രേഖയിൽ പേരില്ലാത്ത ഒരു കക്ഷിക്ക് കോടതി അനുമതി നൽകണമെന്നില്ല. അതിനാൽ, നടപടിക്രമപരമായ പരിമിതികൾ നിലവിലുണ്ട്, അവ സുസ്ഥാപിതമായ നിയമങ്ങളാൽ നിയന്ത്രിക്കപ്പെടുന്ന മാർഗ്ഗനിർദ്ദേശങ്ങളുമാണ്.

[ഊന്നൽ നൽകി]

50. അതിനാൽ, മേൽപ്പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങളിൽ നിന്ന് വേർതിരിച്ചറിയാൻ കഴിയുന്ന നിയമത്തിന്റെ തത്വങ്ങൾ എന്തെന്നാൽ, അസാധാരണവും സവിശേഷവുമായ സാഹചര്യങ്ങൾ നിലവിലുണ്ടെന്നോ, ഗണ്യവും ഗുരുതരവുമായ അനീതി നടന്നിട്ടുണ്ടെന്നോ, കേസും ചോദ്യവും അപ്പീൽ ചെയ്ത തീരുമാനത്തിന്റെ പുനരവലോകനം ആവശ്യമാകും വിധം മതിയായ ഗൗരവമുള്ളതാണെന്ന് സ്ഥാപിതമാകാത്ത പക്ഷം, ഈ കോടതി ഭരണഘടനയുടെ 136(1) അനുച്ഛേദം പ്രകാരമുള്ള മറികടക്കാനുള്ള അധികാരങ്ങൾ

പ്രയോഗിക്കില്ല. 136-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം ഈ കോടതിയിൽ നിക്ഷിപ്തമായ വിശാലമായ വിവേചനാധികാരം മിതമായും അസാധാരണമായ കേസുകളിലും മാത്രമേ പ്രയോഗിക്കാവൂ. ഈ തത്വങ്ങൾ മനസ്സിൽ വച്ചുകൊണ്ട്, അപ്പീൽവാദി അപേക്ഷിച്ച ആശ്വാസം അനുവദിക്കണോ വേണ്ടയോ എന്ന് നാം തീരുമാനിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

മറവുചെയ്തതിന് ശേഷം ശരീരത്തിന്റെ അവസ്ഥ

51. മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ പറ്റുന്ന അവസ്ഥയിലായിരിക്കണമെന്ന വ്യവസ്ഥയ്ക്ക് വിധേയമായി റിട്ട് കോടതി പോലും കുഴിച്ചെടുക്കൽ അനുവദിച്ചിരുന്നു. ശരീരം വളരെയധികം അഴുകിയതായി കണ്ടെത്തിയാൽ അത് പൊതുജനാരോഗ്യത്തിനും ശുചിത്വത്തിനും അപകടമുണ്ടാക്കുമെന്നും അതിൽ പറയുന്നു. അത്തരമൊരു സാഹചര്യത്തിൽ, മരിച്ചയാളുടെ കുടുംബത്തിന് ശ്മശാനത്തിൽ തന്നെ അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താൻ മാത്രമേ അനുവാദമുള്ളൂ.

52. അപ്പീൽവാദിയുടെ മകനോടൊപ്പം കൊല്ലപ്പെട്ട രണ്ട് വ്യക്തികളുടെ മൃതദേഹങ്ങൾ എതിർകക്ഷികൾ തന്നെ കുഴിച്ചെടുത്തതായി അപ്പീൽവാദിക്ക് വേണ്ടി വാദിക്കപ്പെട്ടു. അവരിൽ ഒരാളെ ഒരു വിദേശ സായുധപ്രവർത്തകൻ വെടി വെച്ചുകൊല്ലുകയും മറ്റൊരാൾ വെടിവയ്പ്പിനിടക്ക് പെട്ട് കൊല്ലപ്പെടുകയും ചെയ്യുകയായിരുന്നു, കുപ്വാരയിലെ ജില്ലാ മജിസ്ട്രേറ്റിന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം സംസ്കരിച്ച് രണ്ട് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ അവരുടെ ശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കുകയും അവരുടെ അന്ത്യകർമങ്ങൾക്കായി അടുത്ത ബന്ധുക്കൾക്ക് കൈമാറുകയും ചെയ്തു. രണ്ട് ദിവസത്തിനുള്ളിൽ മൃതദേഹങ്ങൾ അധികം അഴുകിയിരിക്കില്ലെന്നും അതുവഴി അവ കുഴിച്ചെടുക്കാവുന്ന അവസ്ഥയിലായിരിക്കുമെന്നും എളുപ്പത്തിൽ അനുമാനിക്കാം.

53. ഓക്ക് റിഡ്ജ് നാഷണൽ ലബോറട്ടറിയിലെ സീനിയർ സ്റ്റാഫ് സയന്റിസ്റ്റും ഫോറൻസിക് ആന്ത്രോപോളജിയിൽ ടെന്നസി സർവകലാശാലയിലെ അഡ്ജംങ്ക്റ്റ് അസോസിയേറ്റ് പ്രൊഫസറുമായ ഡോ. അർപാദ് എ. വാസ് എന്ന വിദഗ്ധനെയാണ് അപ്പീൽവാദി ആശ്രയിച്ചിട്ടുള്ളത്, ഒരു വ്യക്തി മരിച്ച് ഏകദേശം 4 മിനിറ്റിനുശേഷം മനുഷ്യശരീരത്തിന്റെ വിഘടനം ആരംഭിക്കുന്നുവെന്ന് അദ്ദേഹം പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. അഴുകിത്തുടങ്ങിയതിന് ഒരു മാസത്തിന് ശേഷം ശരീരം ദ്രവീകരിക്കാൻ തുടങ്ങുന്നുവെന്ന് വിദഗ്ധൻ പറഞ്ഞു. ഓരോ ദിവസം കഴിയുന്തോറും ശരീരം കൂടുതൽ അഴുകലിന് വിധേയമാകുന്നു. സിംഗിൾ ജഡ്ജി പോലും 27.05.2022-ലെ ഉത്തരവിൽ മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം അഴുകൽ ഘട്ടത്തിലായിരിക്കണമെന്ന് പരാമർശിച്ചിരുന്നു. ശവസംസ്കാരത്തിന് ശേഷം ഏകദേശം 9 മാസങ്ങൾ കടന്നുപോയി, ഇത് ശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കാവുന്ന അവസ്ഥയിലായിരിക്കില്ലെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഈ ഘട്ടത്തിൽ ശരീരത്തെ കുഴിച്ചെടുക്കുന്നത് കടന്ന കയ്യായിരിക്കും. മരിച്ചവരെ ശല്യപ്പെടുത്തരുത്, കുഴിമാടത്തെ പവിത്രമായി കാണണം.

54. ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം അന്തസ്സോടെ ജീവിക്കാനുള്ള അവകാശം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരാൾക്ക് മാത്രമല്ല, മരിച്ചവർക്കും ലഭ്യമാണ്. മരിച്ച ഒരു വ്യക്തിക്ക് പോലും, താൻ ജീവിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ അർഹിക്കുമായിരുന്ന രീതിയിൽ, അദ്ദേഹം പിന്തുടർന്നിരുന്ന പാരമ്പര്യങ്ങൾ, സംസ്കാരം, മതം എന്നിവയ്ക്ക് വിധേയമായി തന്റെ ശരീരത്തെ ബഹുമാനത്തോടും അന്തസ്സോടും കൂടി പരിഗണിക്കപ്പെടാൻ അവകാശമുണ്ട്. ഈ അവകാശങ്ങൾ മരിച്ചയാൾക്ക് മാത്രമല്ലയുള്ളത്, മറിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കും മതപരമായ പാരമ്പര്യങ്ങൾക്കനുസൃതമായി അന്ത്യകർമങ്ങൾ നടത്താൻ അവകാശമുണ്ട്. മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് കൈമാറുക

എന്നതായിരുന്നു ഉചിതമെന്ന് ഈ കോടതി കരുതുന്നു, പ്രത്യേകിച്ചും അതിനായി ഒരു തീവ്രമായ അഭ്യർത്ഥന നിലനിൽക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു എന്നിരിക്കെ. നിർബന്ധിതമായ ഏതെങ്കിലും കാരണങ്ങളാലോ സാഹചര്യങ്ങളാലോ, അല്ലെങ്കിൽ ക്രമസമാധാനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രശ്നങ്ങളാലോ, പ്രത്യേകിച്ച് സായുധപ്രവർത്തകരുമായുള്ള ഏറ്റുമുട്ടലുകളുടെ കേസുകളിൽ,ബന്ധപ്പെട്ട ഏജൻസി മൃതശരീരം വിട്ടുകൊടുക്കാൻ വിസമ്മതിച്ചേക്കാം എന്നത് തീർച്ചയായും ശരിയാണ്. ഇവയെല്ലാം രാജ്യത്തിന്റെ സുരക്ഷയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വളരെ ശ്രദ്ധ ചെലുത്തേണ്ട കാര്യങ്ങളാണ്, ഗണ്യമായതും ഗുരുതരമായതുമായ അനീതി നടന്നിട്ടില്ലാത്ത പക്ഷം കോടതി അതിൽ ഇടപെടരുത്. ചില കാരണങ്ങളാൽ മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക് കൈമാറിയില്ലെങ്കിലും വാദ്ദേർ പയീൻ ശ്മശാനത്തിലെ ഔഖാഫ് കമ്മിറ്റിയുടെ സഹായത്തോടെ ആദരവോടെയും അന്തസ്സോടെയും അത് മറവ് ചെയ്തു. ഒരു കാര്യത്തിൽ ഈ കോടതിക്ക് ബോധ്യമുണ്ട്, മൃതദേഹം അന്തസ്സോടെയാണ് മറവ് ചെയ്തത്. കുടുംബാംഗങ്ങളുടെ മതവികാരങ്ങളെ അപമാനിക്കുന്നതോ വ്രണപ്പെടുത്തുന്നതോ ആയ രീതിയിലാണ് മൃതദേഹം കൈകാര്യം ചെയ്തതെന്ന് സൂചിപ്പിക്കാൻ രേഖകളിൽ ഒന്നുമില്ല.

55. എന്നിരുന്നാലും, ആരോപിക്കപ്പെടുന്ന തെറ്റ് പരിഹരിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ, മൃതദേഹം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ ഈ കോടതി എതിർകക്ഷികൾക്ക് നിർദ്ദേശം നൽകുകയും തുടർന്ന് അപ്പീൽവാദിയെയും കുടുംബാംഗങ്ങളെയും ആചാരങ്ങൾ നടത്താൻ അനുവദിക്കുകയും ചെയ്യണമെന്ന് അപ്പീൽവാദിയെ പ്രതിനിധീകരിച്ച് വരുന്ന ശക്തമായ വാദം ഈ കോടതിക്ക് അംഗീകരിക്കാനാകുന്നില്ല. ആരോപിക്കപ്പെടുന്നതുപോലെയുള്ള ഈ തെറ്റിനാണ്, ഹൈക്കോടതി 5,00,000/- രൂപ സാമ്പത്തിക നഷ്ടപരിഹാരം നൽകിയത്.

56. ഒരു മൃതദേഹം കുഴിച്ചുമൂടിയ ശേഷം, അത് നിയമത്തിന്റെ സംരക്ഷണത്തിലാണെന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു; അതിനാൽ, അത് കുഴിച്ചെടുക്കുന്നത് ഒരു അവകാശമായി കരുതാനാകില്ല. ഒരു മൃതദേഹത്തെ ശല്യപ്പെടുത്തുകയോ നീക്കം ചെയ്യുകയോ ചെയ്യുന്നത് കോടതിയുടെ നിയന്ത്രണത്തിനും നിർദ്ദേശത്തിനും വിധേയമാണ്. ശവകുടീരത്തിന്റെ പവിത്രത നിലനിർത്തണമെന്ന പൊതു നയത്തെ അടിസ്ഥാനമാക്കി കുഴിച്ചെടുക്കലിനെ നിയമം അനുകൂലിക്കുന്നില്ല. ഒരിക്കൽ കുഴിച്ചുമൂടിയാൽ, ഒരു ശരീരത്തെ ശല്യപ്പെടുത്താൻ പാടില്ല. കുഴിച്ചെടുക്കൽ നീതിയുടെ താൽപ്പര്യങ്ങൾക്കനുസൃതമാണെന്ന ശക്തമായ ആവശ്യകത സ്ഥാപിക്കാത്ത പക്ഷം ഒരു കോടതി സാധാരണയായി ഒരു ശരീരം കുഴിച്ചെടുക്കാൻ ഉത്തരവിടുകയോ അനുവദിക്കുകയോ ചെയ്യില്ല. ഓരോ കേസും അതിന്റേതായ പ്രത്യേക വസ്തുതകളുടെയും സാഹചര്യങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ വ്യക്തിഗതമായി തീരുമാനിക്കപ്പെടുന്നു.

57. മരിച്ചയാളുടെ മൃതദേഹം എല്ലാ ബഹുമാനത്തോടെയും സംസ്കരിച്ചതായി എതിർകക്ഷികൾ സത്യപ്രതിജ്ഞയിൽ പറഞ്ഞു. മൃതദേഹം ആദ്യം കഴുകി, തുടർന്ന് ഒരു പുതിയ വെളുത്ത തുണിയിൽ പൊതിഞ്ഞു. ശവസംസ്കാര സമയത്ത് പ്രാർത്ഥനകളും നടത്തിയിരുന്നു. ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം മരിച്ചയാൾക്ക് മാന്യമായ സംസ്കാരം നൽകിയിട്ടില്ലെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്ന യാതൊന്നും തന്നെയില്ല. ഭരണഘടനയുടെ 21-ാം അനുച്ഛേദം പ്രകാരം അന്തസ്സിനും ന്യായമായ പെരുമാറ്റത്തിനും ഉള്ള അവകാശം ജീവിച്ചിരിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യന് മാത്രമല്ല, മരണശേഷം അയാളുടെ ശരീരത്തിനും ലഭ്യമാണ്. ഒരു കോടതി എന്ന നിലയിൽ, മരിച്ചയാളുടെ പിതാവ് എന്ന നിലയിൽ അപ്പീൽവാദി പ്രകടിപ്പിച്ച വികാരങ്ങളെ ഈ കോടതി മാനിക്കുന്നു. എന്നിരുന്നാലും, കക്ഷികളുടെ വികാരങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്തല്ല അവരുടെ അവകാശങ്ങൾ കോടതി

തീരുമാനിക്കേണ്ടത്. നിയമവാഴ്ചയുടെ സിദ്ധാന്തം മനസ്സിൽ വച്ചുകൊണ്ട്, പ്രത്യേകിച്ചും, നിയമത്തിന് അനുസൃതമായാണ് കോടതി വിഷയം തീരുമാനിക്കേണ്ടത്.

58. സി.ആർ.പി.സിയുടെ 176(3) വകുപ്പ് ഒഴികെ കുഴിച്ചെടുക്കലുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു നിയമനിർമ്മാണവും ഇന്ത്യയിലില്ല എന്ന വസ്തുത ഈ കോടതി ശ്രദ്ധിക്കുന്നു. ആനന്ദി സൈമൺ (മേൽപ്പറഞ്ഞത്) കേസിൽ മദ്രാസ് ഹൈക്കോടതി നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, വളരെ കുറച്ച് രാജ്യങ്ങൾക്ക് മാത്രമേ കുഴിച്ചെടുക്കലുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് നിയമനിർമ്മാണം ഉള്ളൂ. അയർലണ്ടിൽ 4(2) വകുപ്പും 1994-ലെ ലോക്കൽ ഗവൺമെന്റ് നിയമത്തിന്റെ രണ്ടാം പട്ടികയും ഭേദഗതി ചെയ്ത 1948-ലെ ലോക്കൽ ഗവൺമെന്റ് (സാനിറ്ററി സർവീസസ്) നിയമത്തിലെ 46-ാം വകുപ്പ് പ്രകാരം അത്തരം ഒരു നിയമനിർമ്മാണം ലഭ്യമാണ്.

59. നിലവിലെ സാഹചര്യങ്ങൾ പോലെയുള്ളവ കൈകാര്യം ചെയ്യുന്നതിനായി കുഴിച്ചെടുക്കലിനെക്കുറിച്ച് ഉചിതമായ നിയമനിർമ്മാണം നടപ്പിലാക്കുന്നത് യൂണിയൻ ഓഫ് ഇന്ത്യക്ക് പരിഗണിക്കാവുന്നതാണ്.

60. അപവദിത വിധിന്യായത്തിന്റെ 21-ാം ഖണ്ഡികയിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ഹൈക്കോടതി അനുവദിച്ച ആശ്വാസത്തെ നീതിയുക്തവും ഉചിതവും നീതിപൂർവവുമാണെന്ന് വിളിക്കാമെന്ന് ഈ കോടതി കരുതുന്നു. എതിർക്കപ്പെട്ട വിധിന്യായത്തിന്റെയും ഉത്തരവിന്റെയും 21-ാം ഖണ്ഡികയിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്ന ഹൈക്കോടതി പുറപ്പെടുവിച്ച നിർദ്ദേശങ്ങൾ പാലിക്കാൻ ഈ കോടതി എതിർകക്ഷികളോട് നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.

61. തത്ഫലമായി, ഈ അപ്പീൽ പരാജയപ്പെടുകയും ചെലവുകളെക്കുറിച്ച് യാതൊരു ഉത്തരവും ഇല്ലാതെ ഇതിനാൽ തള്ളപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു.

62. തീർപ്പുകൽപ്പിക്കാത്ത അപേക്ഷ ഏതെങ്കിലും ഉണ്ടെങ്കിൽ അതും തീർപ്പാക്കുന്നു.

അങ്കിത് ഗ്യാൻ അപ്പീൽ തള്ളുന്നു

(സഹായിച്ചത്: ആർഷ് ചൗധരി, എൽ.സി.ആർ.എ)